

ЛОЗАРСКИ ПРЕГЛЕДЪ

Год. III. кн. 4 и 5
АПРИЛЪ и МАЙ
Плѣвекъ.

Списание
на
др-вото на българскитѣ
пепиниеристи — лозари.

REVUE DE VITICULTURE

Revue mensuelle de la Société des pépinieristes
et viticulteurs bulgares paraissant
à Plevén (Bulgarie).

СЪДЪРЖАНИЕ.

Пероноспората (балсара, мана) и борбата противъ нея . . .	121
Гръшки и прѣчки при възобновлението на лозята . . .	133
Гъбнитѣ болести на лозата	143
Прѣзъ кое врѣме трѣбва да се извършва рѣзидбата . . .	147
По въпроса за директнитѣ сортове американски лози . .	150
Практическа анализа на вината	152
Лѣтни работи въ избата	154
Овощарство. — Нѣколко плодоносни градински храсти . .	155
Опити за борба противъ кръвната въшка	158
Ново срѣдство противъ кръвната въшка	159
Изъ борбата противъ разнитѣ непр. на овош. дървета .	160
Маслината	160
Практически съвѣти	162
Хроника	163
Въпроси и отговори	

СЪТРУДНИЦИ.

Хр. С. Георгиевъ — Главенъ инспекторъ по лозарство въ Министерството на Земледѣлието.

Бълчо Ив. Бълчевъ — лозаръ-винарь, специалистъ агрономъ при Старо-Загорската държавна катедра.

Д. Г. Овчаровъ — лозаръ-винарь, учителъ въ Земледѣлското училище — Плѣвень.

И. И. Хранковъ — лозаръ-винарь, управителъ на Евксиноградскитѣ царски лозя и изба.

Дончо Бъчеваровъ — учителъ-лозаръ-винарь въ земледѣлското училище, Обр. Чифликъ — Русе.

Н. Чукуровъ — лозаръ-винарь, учителъ въ Земледѣлското училище въ с. Садово.

С. Грековъ — агрономъ-специал. при Св. Синодъ — София.

Цв. Пеневъ — лозаръ, управителъ на Държавния лозовъ разсадникъ — Ломъ.

Ив. Добревъ — лозаръ-винарь, техникъ въ Държавната изба — Плѣвень.

Н. Недѣлчевъ — лозаръ-винарь, учителъ въ Лозарското-винарско училище — Плѣвень.

Н. Д. Петковъ — лозаръ-винарь-агрономъ въ Централната Земледѣлска Банка — София.

В. Мариновъ — лозаръ-агрономъ въ гр. Ловечъ.

Л. Ив. Кънчевъ — лозаръ-винарь, специалистъ агрономъ при Софийската земледѣлска станция.

В. Стрибърни — овощаръ-учителъ въ Земледѣлското училище — Садово.

П. Чепишевъ — овощаръ, поднач. въ М-вото на Земледѣлието.

Редакторъ: Г. К. Червенковъ.

Списание на Друж-то на Бѣлг. пепиниеристи-лозари

Излиза всѣки мѣсецъ освѣтъ ноември и декември.

Годишенъ абонаментъ за България 4 лв., за странство 6 лв.

Обявления и реклами се приематъ по споразумѣние. Ржкописи не се връщатъ.

Всичко, което се отнася до списанието, се изпраща до редакцията на Сп.

„Лозарски Прѣгледъ“ — Плѣвень.

Бѣлчо Ив. Бѣлчевъ.

Пероноспората (балсара, мана) и борбата противъ нея.

Ето вече растежния периодъ настѣпи, за лозаря се показва на хоризонта мрачната перспектива на миналогодишнитѣ горчиви спомени, оставени отъ опустошителната работа на тази опасна болестъ. Вслѣдствие голѣмитѣ опустошения, причинени послѣднитѣ години отъ пероноспората, въпрѣки всичкия трудъ и иждивени срѣдства отъ страна на лозаритѣ да прѣмахнатъ злото — на много мѣста почнаха да се съмнѣватъ въ ефикасното дѣйствие на мѣднитѣ прѣпарати, противъ пероноспората.

Неуспоримъ фактъ е, че мѣднитѣ (бакърнитѣ) съединения за днесъ сж единственитѣ, които иматъ практическо приложение и иматъ ефикасно дѣйствие въ борбата противъ пероноспората.

Застрашителното развитие на болестта миналата година се дължи, отъ една страна на извънредно благоприятнитѣ атмосферни условия (кишата) и отъ друга — че прѣсканията не ставаха на врѣме или пѣкъ се извършваха съ недобрѣ приготвенъ разтворъ.

Кога именно и какъ трѣбва да се прѣска и кои сж условията, които трѣбва да въплотява единъ прѣпаратъ, за да има дѣйствително и ефикасно влияние противъ пероноспората?

Тѣзи сж въпроситѣ, практическото разрѣшение на които е отъ грамадно значение за резултатна борба противъ болестта — Нека разгледаме послѣдователно горнитѣ въпроси.

Кога и какъ трѣбва да се прѣска?

Да видимъ какво е развитието на самата болестъ. Пероноспората е болестъ, която се дължи на едни микроскопически гъбички. Размножава се съ спори, единъ видъ микроскопически сѣменца. Когато една спора (сѣменце) падне на лозовия листъ, подъ влиянието на влагата и топлината, тя пуца едни влаканца (жилчици) наречени мицелии, които проникватъ въ вътрѣшността на листа, хранатъ се отъ материитѣ на самия листъ и слѣдъ извѣстно врѣме излизатъ изъ опакито на листа, прѣзъ тѣй нареченитѣ стоматилни устица и образува единъ влакнестъ мъшецъ. Този влакнестъ мъшецъ е съставенъ отъ едно голѣмо множество разклонения, които носятъ съ хиляди микроскопически сѣменца (спори).

При най малкия вѣгъръ тѣзи спори се откачватъ отъ дрѣжкитѣ си и хвърчатъ като ситенъ прахъ, като димъ и разпространяватъ болестта въ други лозя.

Какъ става самото заразяване на листата? До прѣди нѣколко години, споредъ изслѣдванията на по-старитѣ учени лозари, листа се е заразявалъ отъ къмъ лицето: възъ основа на тѣзи твърдения на всѣкждѣ почти се прѣскаше главно лицето на листата.

Прѣди нѣкоя година и друга, споредъ най-новитѣ изслѣдвания на лозарския ученъ „Muller Turgau“ — заразяването на листата става главно отъ опакито на

листата и то именно прѣзъ стоматилнитѣ (дихателнитѣ) устица на листа, за които се спомена по горѣ и че слѣдователно трѣбва да се прѣска отъ къмъ opakито на листата. Отъ скоро излѣзоха и специални приспособления къмъ маркуча на прѣскачката за да се прѣска отъ долѣ. Въ всѣки случай, относително начина на прѣскането, най-добрѣ ще бѣде листата да се прѣскаатъ и отъ долѣ и отъ горѣ.

Имайки прѣдъ очи изложеното по-горѣ, макаръ и съвсѣмъ въ кратецъ, развитие на пероноспората, да видимъ какво ще стане, когато ще се напрѣска лозето съ разтворъ.

Два сж случаятѣ, които могатъ да се прѣдставятъ

1) Листътъ е напрѣскавъ прѣди никненето на споритѣ на пероноспората.

2) Листътъ е напрѣскавъ слѣдъ никненето на споритѣ.

Въ първия случай, когато атмосфернитѣ условия ще благоприятствуватъ за никненето на споритѣ, тѣзи послѣднитѣ въ присѣдствието на мѣдното съединение (разтворъ) не ще могатъ да поникнатъ, тѣхното развитие ще бѣде спрѣно още въ началото, и листътъ ще остане здравъ и неповрѣденъ отъ болестъта.

Въ втория случай, споритѣ (сѣмената) като сж поникнали, мицелиумътъ или (жилчицитѣ) е проникналъ въ вжтрѣшността на листа, разтвора като остане на повърхността му, не може да унищожи пероноспората; влиянието на разтвора ще остане безвръдно и болестъта ще се развива безнаказано, паразитствувайки надъ материята на самия листъ. Възможно е, наистина, да се приготви разтворъ, който да прониква въ вжтрѣшността на листа, но такъвъ разтворъ ще унищожи и самия листъ, а тогава лѣкътъ ще бѣде по-лошъ и отъ самата болестъ — вмѣсто да се напишатъ вежди, ще се извадятъ очи.

Ако развитието на пероноспората е доста напрѣдало и сж се появили бѣли петна на opakито на листата, добрѣ приготвения разтворъ ще има пакъ едно относително ефикасно влияние, като ще унищожи тѣзи мъшести петна. Но това цѣрително дѣйствие на

мѣднитѣ съединения съвсѣмъ малко попрѣчва на разпространението на пероноспората. Много спори дѣйствително могатъ да останатъ скрити отъ това врѣдно влияние на разтвора.

Мицелиума (жилчицитѣ), които се намиратъ въ листа, пуца постоянно нови мъховидни плодоносни влакна (нови спори) и ясно е, че лозаря не може да прѣска непрѣкъснато за да унищожава постоянно новообразуващитѣ се влакна и спори.

Ясно е отъ горѣизложеното, че листътъ трѣбва да бжде покритъ съ разтворъ, прѣди падането на споритѣ или най-малкото, прѣди атмосфернитѣ условия да бждатъ благоприятни за тѣхното никнене.

Трѣбва, прочие, прѣскането да става съ прѣдварителна (прѣвантивно) цѣль. Освѣнъ това, абсолютно необходимо е да се правятъ нѣколко прѣскания въ различни моменти, понеже прилѣпливостъта на разтвора къмъ листа е относителна и разтвора е до извѣстна степенъ измитъ отъ росата и дъждоветѣ.

Отъ друга страна, необходимо е да се прѣскатъ новитѣ издѣнки (филизи), младитѣ листа послѣдователно съ тѣхното сформирание и да се оставятъ по възможность най-малко врѣме непокрити съ разтворъ.

Кога трѣбва да се извърши първото прѣскане?

Мъчно е да се посочи една точна дата, тъй като момента на прѣскането се измѣня въ зависимостъ отъ климатическитѣ условия и растежното състояние на лозата.

Трѣбва да се знае обаче, че пероноспората може да се яви още щомъ температурата достигне 25° С и атмосферната влага е достатъчна. Подъ формата на роса, на мъгла — влагата най-много пригажда на пероноспората. Нѣкои съвѣтватъ първото прѣскане да стане щомъ филизитѣ станатъ 10—15 см. дълги, обаче ако атмосфернитѣ условия благоприятствуватъ за развитието на пероноспората (каквато бѣше 1911 год. особено въ нѣкои сѣверно български райони), лозаритѣ не бива да се колебаятъ да прѣскатъ и по-рано.

Първото прѣскане има капитално значение. Много често, слѣдъ сухи лозарски години, лозаритѣ забравятъ или пѣкъ закѣснѣватъ първото прѣскане.

Растежниятъ периодъ започна, лозаритѣ трѣбва да сж будни, за да извършатъ на врѣме първото прѣскане, за да не се излагатъ на едно застрашително разпространение на болестъта, както стана послѣднитѣ 2—3 години.

Кога трѣбва да ставатъ другитѣ прѣскания?

При нормални години три прѣскания сж достатъчни. Второто прѣскане трѣбва да се извърши веднага слѣдъ цвѣтенето. Третото прѣскане ще се извърши когато гроздовитѣ зърна добиятъ половината отъ нормалната си голѣмина.

Въ години, когато атмосфернитѣ условия извънредно благоприятствуватъ за развитието на пероноспората, каквито за много райони бѣха послѣднитѣ 2—3 години, трѣбва прѣскането да се удвои и да се направятъ три и четири дори допълнителни прѣскания. Тѣзи допълнителни прѣскания ще се редуватъ съ нормалнитѣ прѣскания.

Впрочемъ, за да опрѣдѣли врѣмето, когато трѣбва да се прѣска, лозаря може да се ржководи отъ слѣднитѣ съображения:

Казахме по-рано, че бѣлитѣ петна, които се образуватъ обикновенно на opakито на листа се състоятъ отъ купчинки спори (сѣмена на болестъта), които се прѣскатъ при най-малкия вѣтъръ и разпространяватъ болестъта. Трѣбва прочие, прѣди това рзсѣване на споритѣ лозаря да е ималъ врѣме отъ една страна да възобнови изчезналия разтворъ по старитѣ листа и отъ друга, да покрие новитѣ млади листа съ такъвъ.

Прочие, знае се, че характеристичнитѣ признаци на болестъта започватъ съ образуването на едни жълтеникави петна по лицето на листа, а бѣлия прашецъ по opakито на листата се образува едва нѣколко дена слѣдъ това.

Когато се прѣглеждатъ внимателно лозитѣ, щомъ се констатира появяването на тѣзи жълти петна по

лицето на нѣкои листа, лозаря трѣбва незабавно да организира прѣскането.

По този начинъ, — когато бѣлитѣ петна ще се образуватъ, — новитѣ спори, които тѣ съдържатъ, не ще могатъ нито да поникнатъ, нито да се развиятъ.

Въ краенъ случай, ако, при изключителни обстоятелства, лозаря е изненаданъ отъ бѣлитѣ петна, той трѣбва незабавно да прѣска и то съ разтворъ, който да съдържа и лесно разложима мѣдъ (бакъръ). Лесноразложимата мѣдъ ще дѣйствува веднага за да унищожи колкото е възможно повече спори; сжщеврѣменно разтвора ще има пѣкъ и прѣдварително (прѣвантивно) влияние за да прѣдпази листата отъ новитѣ спори, които сж останали неунищожени.

Прѣскането на лозята прѣзъ врѣме на цѣвтенето прѣдизвиква частично изрѣсване на плода, и затова както казахъ и по-рано при нормални години второто прѣскане става веднага слѣдъ цѣвтенето. Когато обаче годината е дъждовна и атмосфернитѣ условия сж извънредно благоприятни за развитието на пероноспората, лозаря не бива да се колебае да прѣска и прѣзъ врѣме на цѣвтенето, защото загубата отъ изрѣсване ще бѣде много по-малко отъ оная, причинена отъ пероноспората, която може да унищожи съвършенно цвѣтнитѣ рѣси на лозата.

Въ кишави години за прѣпоръчване е да се усили разтворното прѣскане, като се прѣска единъ или 2 пжти съ мѣдни съединения подъ формата на прахъ. Прахътъ по-лесно прониква въ вжтрѣшността на лозата, особно когато се зашуми повече. За цѣлѣта има разни прѣпарати, които се продаватъ като специалитети на разни чуждестранни фабрики, и които биха улеснили много лозаря въ борбата му противъ пероноспората.

Кои сж условията, които трѣбва да въплотятъ мѣднитѣ прѣпарати, за да иматъ ефикасно влияние противъ пероноспората?

Трѣбва да се посочи прѣди всичко, че когато атмосфернитѣ условия благоприятствуватъ за явява-

нето на пероноспората, болестъта се развива и се разпространява извънредно бързо. Въ 24 часа цѣли лозя могат да бждатъ нападнати отъ тази опасна гжбичка.

Имайки прѣдъ очи едно такова бързо развитие на болестъта, всѣки лозаръ би се запиталъ дали дѣйствително имаме срѣдство за борба, което да дѣйствува бързо и ефикасно.

Отъ дългогодишнитѣ опити въ това направление, лозарската наука не ще се поколебае да отговори, че ефикасни срѣдства за борба сжществуватъ. Тѣзи радикални срѣдства се състоятъ въ рационалното използване на силно антисептичнитѣ свойства на мѣднитѣ съединения.

Опититѣ на много учени лозари сж доказали, че сж достатѣчни 2 или 3 гр. мѣдъ разтворенъ въ 10 куб. метра вода, за да може този разтворъ да умъртви кълняемостъта у споритѣ на пероноспората.

За забѣлѣзване е обаче, че мѣднитѣ съединения, споредъ това дали сж разтворими или не въ вода, не дѣйствуватъ всичкитѣ съ еднаква ефикасность и бързина. Опититѣ сж доказали, дѣйствително, че мѣдъта дѣйствува върху споритѣ и умъртвява кълняемостъта имъ, когато се намира въ съединения разтворими въ вода. Въ съединение неразтворимо практически, тя нѣма никакво влияние върху споритѣ.

Практически се използватъ свойствата на мѣдъта подъ формата на прѣпарати, съставени било отъ разтворъ на нѣкое разтворимо съединение, било пѣкъ отъ разтворъ съдържащъ въ плаващо състояние едно неразтворимо съединение, което става разтворимо подъ влиянието на извѣстни атмосферни фактори.

За да се разбере добръ дѣйствието на мѣдъта върху споритѣ на пероноспората, да прѣгледаме какво става, когато се напрѣска лозата съ единъ мѣденъ прѣпаратъ, когато ще се направи първото прѣскане.

Слѣдъ извѣстно врѣме отъ прѣскането, разтворътъ засѣхва по листата. Когато се появятъ благоприятни за пероноспората условия, влагата (роса, мъгла и пр.) ще разтвори веднага разтворимото съединение, а отъ дѣйствието на атмосфернитѣ фактори (въгле-

роденъ двуокисъ, кислородъ и пр.) ще се разтвори постепенно и иначе неразтворимо съединение.

У засѣгнатитѣ спори, кълняемостъта ще бѣде уни-
чтожена още въ началото ако се прѣска само съ раз-
творъ отъ лесно разтворимо въ водата съединение
(напр. само синъ камъкъ), а ако раствора бѣше само
отъ неразтворимо направо въ водата мѣдно съедине-
ние, то докато да се разтвори отъ дѣйствието на ат-
мосфернитѣ фактори — извѣстно число спори на прѣвъ
погледъ биха могли да поникнатъ.

Въ заключение отъ подобни сѣждения, човѣкъ
би казалъ, че най-добрия растворъ (прѣпаратъ) за
борба противъ пероноспората е този, който съдържа
разтворимо направо въ водата мѣдно съединение т. е.
чистъ синъ камъкъ (чистъ синкамъченъ растворъ раз-
бира се извѣрно слабо — 0.25%), защото силенъ
чистъ синкамъченъ растворъ ще изгори листата.

Практиката обаче доказва, че въ дѣйствителностъ
работата не стои така; защото освѣнъ незабавното
дѣйствие, което трѣбва да има добрия прѣпаратъ,
необходимо е щото траянето на това дѣйствие да бѣде
практически колкото е възможно най-дълго.

Прочие, въ практиката, простия синкамъченъ раз-
творъ не притежава всичкитѣ онѣзи групирани ка-
чества. Чистия синкамъченъ растворъ не притежава
достатъчно прилѣпливостъ и лесно се измива отъ дѣж-
доветѣ. Неговото дѣйствие е малотрайно и прѣска-
нията трѣбва да се подновяватъ често.

Съвсѣмъ не е така съ прѣпаратитѣ, които иматъ
въ основата си съединение разтворимо въ атмосфе-
рната влага; такива прѣпарати сж по-прилѣпливи и тѣх-
ното дѣйствие е по-продължително.

Отъ всичко казано се вижда, че раствора, който
съдържа едноврѣменно и неразтворимо направо въ
водата, но разтворимо въ атмосферната влага, съеди-
нение трѣбва да бѣде прѣпарата, който вѣплотява
най-добритѣ условия за да дѣйствува по най-ефика-
сенъ начинъ противъ пероноспората.

Лозарьтъ има на разположение нѣколко вида
мѣдни прѣпарати, които си приготвя самъ:

1) *Бордолезовъ разтворъ.*

Това е то разтвора, съ който, почти изключително, лозаритѣ въ България се борятъ противъ пероноспората.

Той се получава като се сипва варено (киречено) млѣко въ чистъ синъ камъченъ разтворъ. Образува се гипсъ и хидратъ на мѣдния окисъ, който е доста разтворимъ въ слабоамонячна вода наситена отъ части съ въгледивъ двуокисъ (който послѣ дава въглената киселина) — каквито условия прѣдставлява атмосферната влага (роса и дъждъ).

Трѣбва да се внимава да се сипва угасената варъ въ разтворения синъ камъкъ, а не обратното, защото ще се получи единъ мѣденъ хидратъ съвсѣмъ различенъ отъ първия и много по-малко разтворимъ.

Незабавното дѣйствие на бордолезовия разтворъ ще се получи, като му се остави една много слаба кисела реакция, почти неутраленъ; по таквъ начинъ разтворътъ ще съдържа (макаръ и въ много слаба доза) и мѣдъ въ формата на сулфатъ, т. е. направо разтворимъ въ водата. Бавното пѣкъ и продължително дѣйствие на разтвора, ще бже осигурено отъ неразтворимата мѣдъ подъ формата на хидратъ отъ мѣденъ окисъ, както се каза по-рано.

Приготовляването на бордолезовъ разтворъ, който да има горнитѣ качества е прочие деликатно и изисква голѣмо внимание отъ страна на лозаря. Търговската варъ има различенъ съставъ и количеството, което ще се употреби е различно. Лозаритѣ, които обикновено не сж въ течение на химическитѣ реакции, които ставатъ при приготвянето на разтвора, изчисляватъ приблизително количеството на варьта или пѣкъ го взематъ приблизително на тегло, а по този начинъ или нѣма да се сложи достатъчно варъ или пѣкъ ще се тури повече отъ колкото трѣбва. Въ първия случай, лозаря може да остави много не угасенъ синъ камъкъ (варьта угасява киселината на синия камъкъ) и рискува да изгори листата на лозата, безъ да е имало даже пероноспора.

Въ втория случай (когато се тури варь повече отъ колкото трѣбва), разтвора не съдържа никаква слѣда отъ неправъ разтворъ или мѣдъ, и незабавното влияние на разтвора се губи съвършено. Освѣнъ това, утайката, която ще остане по листата, понеже съдържа варь въ излишѣкъ, разтварянето на мѣдния хидратъ се забавя, понеже атмосфернитѣ киселини отначало ще се поглѣщатъ отъ излишната варь. Единъ такъвъ разтворъ естествено ще губи много отъ своята сила и прѣдназначение. И дѣйствително, ако атмосфернитѣ условия при силно алкаличенъ разтворъ сж благоприятни за развитието на пероноспората, то болестта ще се развие съ много голѣма бързина, въ прѣки че лозето е прѣскано.

Ето защо, при приготвяването на бордолезовия разтворъ лозаря трѣбва да си служи съ лакмусова книга, напримѣръ *червена лакм. книга*, която посинява отъ гасената варь. Слѣдователно, когато се сипва угасената варь, ще се опитва съ книжката. Когато всичката киселина на синия камѣкъ е угасена, и има варь въ излишѣкъ, щомъ се потопи червената лакмусова книга, ще посинѣе. Най-добъръ ще бѣде разтворъ, който ще бѣде почти неутраленъ, но съ една макаръ и много слаба кисела реакция (най-много $\frac{1}{4}$ (или 0.25) %). Да се издебне този моментъ, значи да се приготви добъръ разтворъ. За да се увеличи лѣпливостта на разтвора, добръ е като се сложи на приготвения разтворъ — 250 гр. захаръ или 1—2 литри меласа на 100 литри.

Относително процента на синия камѣкъ, опитътъ доказва, че едноврѣмешнитѣ количества отъ 4 и 5 кгр. на 100 л. вода сж съвършено излишни. Днесъ количеството на синия камѣкъ е намалено на 3 кгр., 2 кгр. — $1\frac{1}{2}$ кгр. и на 1%. Послѣдното количество (1%) на синия камѣкъ въ бордолезовия разтворъ е една крайна цифра, която може да се смѣтне за много слаба за всички райони, гдѣто развитието на пероноспората взима застрашителни форми. Когато се намалява процента на синия камѣкъ, трѣбва да се увеличи пропорционално количеството на разтвора, който ще:

се напрѣска на декарь. Сжщитѣ формули трѣбва да се приложатъ за всичкитѣ прѣскания — както на първитѣ така и на послѣдующитѣ. Отъ опити се знае, че първитѣ атаки на пероноспората сж често пжти най-опустошителнитѣ, особено пжкъ когато се явятъ по младитѣ гроздове, било прѣди, било слѣдъ цвтението. Слѣдователно онова, което трѣбва да се измѣня въ прѣскането при разнитѣ вегетационни и атмосферни условия не е толкозъ процента на синия камѣкъ, а количеството на разтвора на декарь, което количество трѣбва да се увеличава пропорционално съ *листната* повърхность, която трѣбва да се покрие.

Не могатъ да се посочатъ точни цифри за количеството на разтвора хвърленъ на декарь за всѣко прѣскане. Въ зависимостъ отъ възрастта на лозето, разстоянието между редоветѣ, развитието и рѣста на лозитѣ (въ свръзка съ силата на мѣстото и сорта) — ще трѣбва повече или по-малко. При първитѣ прѣскания, ще стигнатъ може би 18—20 литри. Но за понататъшнитѣ трѣбва да се смѣта най-малко около 50—60—80 литри, а по нѣкога и повече литри на декарь.

Прѣскачкитѣ трѣбва да хвърлятъ разтвора въ видъ на пара, на мѣгла и по този начинъ се икономисва много разтворъ. Когато по листата се образуватъ голѣми капки, които отъ тежестта си падатъ по земята — голѣма частъ отъ разтвора се хаби.

Освѣнъ бордолезовия разтворъ, за борба противъ пероноспората има и други разтвори, пакъ мѣдни прѣпарати, които у насъ не сж добили още широко разпространение, понеже струватъ малко по скжпо.

2) Прѣпаратъ Бургиньонъ:

Този прѣпаратъ се получава като се прибави на разтворъ отъ синъ камѣкъ едно опрѣдѣлено количество натриевъ карбонатъ (натриева луга) — получава се мѣденъ хидрокарбонатъ и натриевъ сулфатъ. Приготвлението и ролята на този разтворъ (прѣпаратъ) сж сжщи както и на бордолезовия разтворъ, само че вмѣсто гасена варъ ще се смѣта натриева луга (Na_2CO_3).

3) *Прѣпаратъ отъ мѣденъ ацетатъ:*

Отъ нѣколко врѣме въ лозарскитѣ страни се използва за борбата противъ пероноспората разтворъ отъ неутрализиранъ мѣденъ ацетатъ. Този продуктъ е съвършено разтворимъ въ водата и може да се употреби, противно на синия камѣкъ, въ доста силенъ разтворъ безъ да изгори листата на лозата. Слѣдователно моменталното (бързото) дѣйствиe на такъвъ прѣпаратъ е по-енергично отъ онова на бордолезовия разтворъ.

Неутрализирания мѣденъ ацетатъ, напрѣсканъ въ разтворъ по лозовитѣ листа, слѣдъ извѣстно врѣме прѣтърпява едно видоизмѣнение въ алкаличенъ ацетатъ, който е по бавно разтворимъ и по-прилѣпливъ.

Разтвора отъ неутрализиранъ мѣденъ ацетатъ, прочие, е прѣпаратъ, който има много прѣимущества, съ изключение само на малѣкъ единъ недостатѣкъ, че прѣсканото по листата много слабо личи, недостатѣкъ, който е отъ много второстепенно значение.

Прочие, за да се води ефикасна борба противъ пероноспората, трѣбва:

1) Като се знае, че прѣсканията сж дѣйствително ефикасни само когато сж извършени прѣди развитието на болестъта — да се прѣска прѣвантивно (прѣдварително) по начинъ щото младитѣ филизи и листа, както и гроздоветѣ, да бждатъ подъ прикритието на мѣдния разтворъ, когато ще се появи болестъта.

2) Да се употребяватъ добри мѣдни прѣпарати, които да притежаватъ двойна реакция — една, която да дѣйствува моментално (веднага слѣдъ прѣскането и друга съ прогресивно и дълготрайно дѣйствиe.

3) При кишаво врѣме, лозаря не бива да се колебае да използва и най-малкитѣ промеждутѣци отъ ясни часове, за да започне или пъкъ продължи прѣсканията.

4) Ако лозаря е изненаданъ отъ едно бързо появяване и развитие на болестъта, той трѣбва незабавно да прѣска; той не ще спаси заразенитѣ, но ще ограничи разпространението на болестъта. Въ такъвъ именно

случай слабо киселитѣ мѣдни прѣпарати даватъ най-добри резултати.

5) Течнитѣ мѣдни прѣпарати, прѣди всичко, трѣбва да лежатъ въ основата на сръдствата за борба противъ перонеспората. Мѣднитѣ прахове, трѣбва да се употребяватъ само като допълнителни фактори.

6) Да се прѣска само съ прѣсно приготвенъ разтворъ, тъй като стария разтворъ прѣтърпява химическо промѣнение и губи значително отъ силата си.

7) Да се прѣска изобилно (и то въ видъ на пара, мъгла) разтвора по листа и грозде: прѣдпазва се много по добръ съ 200 литра разтворъ който съдържа 2% синъ камъкъ отъ 100 литри съдържащъ 4% синъ камъкъ.

Д. Г. Овчаровъ.

Гръшки и прѣчки при възобновлението на лозята.

(Рефератъ четенъ въ лозарския съборъ на 6, 7 и 8 януари т. г. въ София).
(Продължение отъ кн. 2).

Хибридътъ на *Riparia* съ *Rupestris*: 101¹⁴, 3309 и 3306 тоже сж застѣпени като подложки; първиятъ сравнително повече, макаръ и по-късно да е намѣрилъ мѣсто въ възобновлението, а вторитѣ два сж отъ начало на възобновлението употребявани, но затуй пъкъ нови засаждания, въ послѣднитѣ години върху тия два хибрида, не сж констатирани.

Хибридътъ 101¹⁴ е застѣпенъ главно въ гр. Лѣсковецъ въ мѣстността „Чифлика“ и въ с. Бѣла-Черкова въ „Ка-йолу“. Саденитѣ лозя сж тая подложка, както казахъ и по-горѣ, сж сравнително по-малко отъ тия съ *Portalis*; по-късно сж засаждани (отъ 1904 г.) и заематъ почти сжщитѣ почви, които сж отръдени за тѣхния родителъ — *Riparia*. И при лозята възобновени върху *Riparia* × *Rupestris* 101¹⁴, се забѣлѣзва сжщото бързо изтощение и внушително плододаване съ тая разлика, че тука тия наклонности сж въ малко по-слабичекъ размѣръ.

Хибридътъ *Riparia* × *Rupestris* 3309 е ималъ едно слабо щастие при възобновлението въ начало; сега обаче сж останали много рѣдки екземпляри лозя, тукъ тамъ прѣснати, като скромни свидѣтели за залѣзла, веднага съ раждането си, слава.

Тоя сортъ подложка, при всѣ че носи силенъ отпечатъкъ отъ адаптационнитѣ потребности на своя прожениторъ.

— рипарията, по една ирония на нѣщата, е поставенъ на всждѣ въ почви съвсѣмъ неотговорящи за него; ще го срѣщнете и въ сѣвернитѣ снишения на една височина на с. Бѣла Черква въ мѣстността „Долно селище“ и въ низкитѣ и мочурливи почви на Лѣсковското землище въ мѣстността „Бара“.

Уцѣлялитѣ малко лозя, възобновени върху тоя сортъ, се отличаватъ съ своята сдържана вегетация, особено ако присаденитѣ грозда сж винени, и съ своята изобилна реколта. И тия малко лозя се подържатъ само защото сж въ почви дълбоки. *рохки, богати, съ изложение удобно за лесно затопляне отъ слънчевитѣ лъчи и торени отъ врѣме на врѣме.*

Лесното изтощение на тоя сортъ въ почви слаби и сбити и мжчното узрѣване на лѣтораста и пжпки години подъ редъ въ изложения неблагоприятни — сж главнитѣ причини за анемията и проредяването на лозята възобновени върху *Riparia* × *Rupestris* 3309.

Върху хибрида *Riparia* × *Rup.* 3306 възобновенитѣ лозя сж още въ по незначителенъ размѣръ — почти ги нѣма; и тѣ, колкото и да сж малко, сж още отъ първия възобновителенъ периодъ. Въ всѣки случай лозе, останало порядъчно между всичкитѣ анкетирани лозя, не видѣхъ върху тая подложка. И тоя сортъ е ималъ сжщата участь на своя събратъ да бже оставенъ въ най-неподходни, за неговото развитие, условия.

Върху франко-американскитѣ хибриди: Шасла × Берлондиери 41^в и Мурведръ × Рупестрисъ 1202 има доста възобновени лозя, които, за съжаление, датиратъ отъ скоро.

Първата подложка е употребявана почти изключително за почви мжчни, съ високо процентно съдържание на варъ, които сж въ сжщото врѣме и истинскитѣ лозарски почви; тѣ сж обикновено по височко по склоноветѣ, най-често съ южни или югозападни изложения, съ наклонъ доста чувствителенъ и бѣдни и сухи. Тия почви сж отредени да даватъ най-цѣнни грозда и вина, но затуй пжкъ възобновлението по тѣхъ прѣдставлява не малко трудности. Често пжти се констатира, че тѣ немогатъ да задоволятъ съ хранителни припаси, даже единъ невзискателенъ сортъ като помѣнатия — било поради липса на влага въ тѣхъ, било затуй, че изобщо сж бѣдни на хран. материали; такъвъ е случая съ лозето (горния край) на г-нъ Иванъ Тодоровъ въ мѣстността „Долнитѣ лозя“ въ с. Дебелецъ. Това лозе, върпѣки че е засаждано съ извънредно добрѣ подбирани лози и че сега е въ петата си година — върви доста сдържано. При упомѣнатитѣ условия се налага едно често и по слабо торене съ оборски торъ, а при невъзможность да се изкарва такъвъ, ако мѣстото е стръмно, да се прѣдприема зелено торене (съ експарзетъ напр.); по тоя начинъ не само ще дадемъ храна на лозитѣ, но ще осигу-

римъ и повече влага за коренитѣ, тъй като заравянето на тора ще стане есенно врѣме и доста дълбоко (съ лизгаръ).

Мурведъръ X Рупестрисъ 1202 като подложка изглежда да е универсаленъ; него ще видимъ и въ бѣдни, и въ по богати, и въ влажни и въ сухи, и въ сбити и въ рохки почви, съ доста голѣмъ процентъ варъ или съвсѣмъ безъ варъ. Възобновенитѣ върху него лозя, макаръ и още много млади, обѣщаватъ да бждатъ задоволителни и въ дълготрайностъ и въ плододаване.

Облагороденитѣ вкоренени лози обаче и отъ Шасла X Берландиери и отъ Мур. X Рупестрисъ не могатъ да задоволятъ спросътъ на лозаритѣ, тъй като пепиниериститѣ избѣгватъ да ги обработватъ, поради слабия процентъ на укореняване и поради обстоятелството, че лозаритѣ не правятъ подобающата разлика въ цѣнитѣ имъ, а се вглеждатъ въ по-слабия имъ ржстъ, който има, разбира се, причинитѣ си въ мжчното укореняване.

Нетрѣбва да не отбѣлжимъ отрадния фактъ, че *грѣшки, по отношение адаптацията на различнитѣ сортове подложки, отъ 7—8 год. насамъ почти не съществуватъ, а и малкото допуснати не сж съ сериозни послѣдствия* — това поне е тъй за селищата, които специално се занимаватъ съ лозовата култура; грѣшкитѣ сж правени въ началото отъ всички и по силата на нѣщата.

III.

Афиниция.

Въпросътъ съ афиницията на американскитѣ лози подложки съ мѣстнитѣ грозда, въ началния периодъ на възобновлението, е билъ въпросъ отъ първенствующе значение; едва ли е имало неуспѣхъ въ новото лозарство, който да не се отдаде на лошата афиниция, която амер. лози проявяватъ спрѣмо мѣстнитѣ калеми.

Въ послѣднитѣ 10 години, тоя въпросъ обаче, като че ли съвсѣмъ прѣстана да интересува лозаритѣ, особено тия, които си купуватъ готови облагородени и укоренени лози за посадване — такива сж, въ най-голѣмото си болшинство, лозаритѣ изъ Търновско.

Пепиниериститѣ, или изобщо производителитѣ на облагороденитѣ укоренени лози, *въ името на собственитѣ си търговски интереси*, сж проучили достатъчно сигурно въпроса за афиницията, тъй че при възобновлението на лозята, въ тия 10 години, ако трѣбва да се говори за грѣшки — най-малката грѣшка трѣбва да се смѣта тая, сторена отъ посадването на лози съ лоша афиниция.

Най-често срѣщанитѣ грозда, особено въ послѣдно врѣме, сж тия, които сж прѣобладавали въ лозята на дадени селища

и прѣди филоксерната зараза; гъмзата, ромжнката, мискета, димята, памита — сж любимитѣ грозда като винени, а като десертни сж застѣпени: чауша, разакитѣ и шаслата. Въ гр. Лѣсковецъ „черното грозде“, което е сортътъ отъ гъмзата и което при старитѣ посадки е било единствения почти виненъ сортъ — и сега съ голѣма ревностъ се прѣдпочита, още повече, че той, поради по-голѣмото съдържание на танинови киселини въ обвивката на зърното си, има привилегията да не загнива тѣй лесно при по-низки и влажни мѣста и при неблагоприятни за гроздобера години.

IV.

Автентичность.

Между всичкитѣ анкетирани лозя, не се намѣри нито едно, посадено всѣцѣло съ сортъ — подложка неавтентиченъ. Въмѣсто туй, срѣщатъ се, особено въ по-рано засажданитѣ лозя, примѣсени лози отъ чужди сортове въ процентъ, често пѣти, доста високъ. Въ посаденията отъ послѣднитѣ 8—10 години, такова примѣсване почти не е имало мѣсто. Явно е, че въ лозята възобновени по-рано, и слѣдователно въ по-голѣмата си частъ съ чуждестраненъ материалъ, процентитѣ на нежеланитѣ сортове сж сравнително много повнушителни, а послѣдствията отъ това обстоятелство сж лоши както за отдѣлнитѣ лозари, тѣй и за хода на възобновлението изобщо.

Изглежда, че въ примѣситѣ най-силно е застѣпенъ хибрида 3309, тѣй като въ Франция, отъ кждѣто влизатъ най-много рѣзници, тоя хибридъ е въ голѣмъ размѣръ засажданъ изъ маточницитѣ.

И навсѣкждѣ изъ Търновско, гдѣто той е въ примѣсъ, най-често съ Rip. du Lot, и слѣдователно въ почви не тѣй присѣжи за неговитѣ взисквания — е далѣ много лоши резултати; примѣсенитѣ лози още отъ 5-та или 6-та си година сж започвали да западатъ и въ зависимостъ отъ процента на примѣсенитѣ лози, се е явявало прорѣждане, което често пѣти е накарвало лозарѣтъ да прѣдпочете изкореняването на цѣлото лозе, отколкото да харчи срѣдства и трудъ на вѣтъра.

Между лозята съ по-силни примѣси заслужаватъ отбѣлѣзване тия на г. г. Пеню Качамаковъ и Ст. К. Стателовъ въ Лѣсковецъ и Дончо Л. Папазовъ въ с. Дебелецъ; първото въ мѣст. „Бара“, вмѣсто съ R. du Lot е примѣсено въ голѣмъ % съ 3306 и Solonis $\times$ Riparia 1616, второто — въ „Чифлика“ вмѣсто R. du Lot има примѣсени около 60% 3309, третото въ мѣстността „Мерата“ — при 20% варъ, вмѣсто Rip. Rip. 101¹⁴ е примѣсено съ R. Portalis и Rip. $\times$ Cord-Rip 106⁸ сжщо въ голѣмъ %.

ХИМИЧЕСКА ФАБРИКА!

Химическата фабрика на БРАТЯ АЗМАНОВИ въ градъ Ст. Загора съобщава на г-да лозаритѣ въ царството, че вече произвежда и има за проданъ най-доброкачественъ

≡ СИНЬ-КАМЪКЪ ≡

Интересующитѣ се да се отнасятъ до фирмата

Шодоръ Д. Азмаковъ & Сикове въ гр. Ст.-Загора.

Сухиндолска Лозарска Кооперация „ГЪМЗА“

Основана прѣзъ 1909 год., по типа на най-модерната производителна кооперация въ Франция.

Лозарската Кооперация „ГЪМЗА“ въ Сухиндолъ продава чисти натурални вина и ракии.

Сухиндолската Лозарска Кооперация „ГЪМЗА“ не е нѣкое търговско прѣдприятие. Това сж 200 лозари, които на открито въ ОБЩА МОДЕРНА ИЗБА, прѣдъ очитѣ на всички, *подъ ръководството на специалистъ-винарь*, складирайтъ своето грозде въ каци и резервуари, наливатъ виното въ бѣчви и го продаватъ такова, каквото го е родила майката—лоза.

Любители на чистото и природното, кооперации и кооператори и всички вие, които си цѣните здравето,

Купувайте и пийте само виното на Лозарската Кооперация „ГЪМЗА“!

Телеграми: „Гъмза“ Сухиндолъ.

Бурета и др. чрѣзъ Гара Павликени.

Търси се издатель на второто издание отъ краткото ръководство по винарство отъ И. И. Хранковъ, Директоръ на Евксиноградскитѣ лозя и изба. — Споразумение съ авторѣтъ — Евксиноградъ.

ВАЖНО ЗА ЛОЗАРИТѢ!

Излѣзла е вече и всѣки може да си достави книгата: **„Посаждане и отгледване на Нововъзобновенитѣ лозя съ американска подложка. Обработване на възрастнитѣ лозя“.** — Отъ Цв. Пеневъ, управителъ на Държ. Лоз. разсадникъ — Ломъ, като му изпрати 1.40 лв. пощ. или гербови марки и 20 ст. за разноси.

За Т-

Зр. Плъвнен
За Д-во „Българска“

Открива се подписка за списание „Лозарски Прѣгледъ“

Год. III (1915).

Списание на др-вото на Българ. пепиниеристи-лозари.

Списание „ЛОЗАРСКИ ПРѢГЛЕДЪ“

се урежда и издава въ гр. Плъвненъ съ сътрудничеството на специалисти лозари-винари-агрономи изъ цѣла България и излиза всѣки мѣсець, освѣнъ ноември и декември, въ размѣръ 2 печатни коли за всѣка книжка.

— Годишенъ абонаментъ 4 лева прѣдплатени. —

Отстъпка 10% се прави на лица, които абониратъ най малко 10 течения и внесатъ стойността имъ.

Всичко що се отнася до списанието, като ржкописи, запитвания, пари и пр. да се изпращатъ до Редакцията на списание „Лозарски Прѣгледъ“ — Плъвненъ.

Сп. „Лозарски Прѣгледъ“ ще съдържа:

- 1) Статии, засѣгащи икономическото положение на лозаря, винаря, пепиниериста и овощаря у насъ.
- 2) Специални статии по лозар., вин., пепин. и овощарство.
- 3) Статии изъ мѣстнитѣ и чуждестранни списания.
- 4) Свѣдѣния за състоянието на лозята, вината; маточниците, вкоренилищата, овощията и пазаря на продуктитѣ имъ.
- 5) Практически съвѣти.
- 6) Трибуна.
- 7) Хроника.
- 8) Въпроси и отговори.

Изданието е гарантирано.

Печатница К. Т. Мотавчиевъ — Плъвненъ.

Много по страшна обаче е, *неавтентичността въ калемитѣ*, не толкова защото лошитѣ и послѣдствия могатъ да засѣгнатъ отдѣлни лозари, а защото *тя се простира почти въ всичкитѣ засадени лозя* въ по-голѣмъ или въ по-малѣкъ размѣръ и слѣдователно тия и послѣдствия взематъ характеръ на повсѣмѣстностъ. И съ неавтентични сортове грозда се наблюдаватъ както отдѣлни главини (които въ всѣвъвозможенъ процентъ сж примѣсени въ даденъ садъ), тъй и цѣли лозя.

Лошитѣ послѣдствия отъ тоя, на прѣвъ погледъ, мало-важенъ, фактъ сж много и различни. Недостатъчното узрѣване гроздата на дадени сортове въ мѣста съ сравнително кжсо вегетационно врѣме; попадането въ влажни и низки мѣстности на сортове съ грозда, лесно изложени на загниване; лошото качество и слабото количество на продуктитѣ, съ които се отличаватъ дадени сортове и пр. — сж обстоятелства, които уврѣждатъ интереситѣ на лозарското съсловие не само, но се отразяватъ изобщо злѣ върху винарствуването въ страната.

V.

Качество на материяла за възобновление.

Прорѣждането на възобновенитѣ лозя зависи въ доста толѣма степенъ, и отъ обстоятелството, че сж пущани въ продажба и засаджани лози долнокачествени; тая долнокачественостъ се крие първо въ незорѣлитѣ, слаби и болни рѣзници, употребявани за подложки и второ въ лошото споиване и укореняване изобщо на облагороденитѣ лози. Продавачитѣ на лози, безъ всѣкакви скруполи, пущатъ въ продажба тая долнокачествена стока, а купувачитѣ-лозари, било за туй, че непознаватъ до тамъ какво значи качественна лоза, било отъ тамахкерлъкъ (което най често се случва) купуватъ и насаждатъ такива лози, като смѣтатъ, че сж си посадили ефтино лозе.

Поради незорѣли подложки пропадатъ главно лози, присадени върху Рупестрисъ дю ло и Рипария Рупестрисъ 3309; тия сортове не винаги намиратъ благоприятни условия. било въ насъ, било другагѣ, за добро узрѣване на прѣчкитѣ си. Споредъ събранитѣ ми свѣдѣния прѣзъ врѣме на анкетата, явствува, че *недостатъчно узрѣли рѣзници сж пущани въ продажба, не само отъ частни лица, но и отъ държавни разсадници.*

Добър примѣръ на пропаднало лозе, вслѣдствие лошо споени и укоренени лози, прѣдставлява това на г. Илия Н. Просеничковъ, въ гр. Лѣсковецъ, въ мѣстността „Гагова могила“. Това лозе е засадено съ лози, на които калемитѣ сж се клатѣли, а коренитѣ и лѣтораститѣ едва сж личели; сега лозето е просѣхнало близо въ размѣръ 80%.

VI.

Обработка на възобновенитѣ лозя.

Лошата обработка е главната причина за пропадането на възобновенитѣ лозя. Тя е и единствената причина, както за долнокачествеността на реколтата, тъй и за незадоволителното ѝ количество; и дѣйствително, поради лоши и несъобразни лозарски практики, ще видите да пропадатъ въ малкъ или голѣмъ % възобновени садове, ще видите сѣщо и инѣкъ добръ вегетирующа лозя — да даватъ реколтата и много долна по качество, и много слаба по количество.

Рѣзидбата се извършва сравнително правилно, защото съгласно интимнитѣ наклонности на лозата и условията въ които тя е засадена — въ с. Дебелецъ и гр. Лѣсковецъ; въ с. Бѣла Черкова, поради слабитѣ реколти въ послѣднитѣ години, и все увеличающитѣ се разходи по обработката, рѣзидбата е подчинена изключително на желанието на лозаря да получи на всѣка цѣна повече грозде. Абсолютно никаква смѣтка не се държи тукъ: за съотношението на коренната система съ надземнитѣ части, за силата и възрастта на лозата, за специфичната ѝ наклонность къмъ плододаване, за хранителната способность на почвата. За добра честь на възприемчивата Бѣла Черкова, все още се намиратъ хорица по малко алчни, които по край желанието да взематъ повече плодъ иматъ и това да продължаватъ живота на своето лозе по за дълго врѣме и слѣдователно по дълго врѣме да получаватъ и задоволителна и доброкачествена реколта; а качеството на реколтата е което, въ послѣднитѣ неблагоприятни години, занимава умоветѣ на лозари и винари.

Много отъ възобновенитѣ, върху подложката Рупестрисъ дю ло, лозя сѣ подведени подъ една съвсѣмъ богата рѣзидба съ чепове и плодни прѣчки (бикове), въпрѣки това че сѣ засадени въ почви чисто лозарски — бѣдни, сухи, наклонни, съ южни или юго западни изложения много или малко промѣсени съ чекълъ, често пѣти доста измити и плитки. Такова е лозето напр. на г. Никола Костовъ — расилния, отъ гр. Лѣсковецъ; лозето е засадено прѣди 9 години въ мѣстностьта „Скалата“ съ грозда: гѣмза, димятъ и памидъ върху монтикола. Въпрѣки голѣмата сухость и бѣдностъ на мѣстото, лозето отъ първата година на плододаването си и до днесъ е рѣзано съ бѣла плодна прѣчка и 2—3 чепъ съ по 2—3 пѣлки, безъ да бѣде нито веднажъ до сега наторено, Много ясно е че лозето, макаръ и да е било засадено на врѣмето съ найотбрани лози, просѣхва въ послѣднитѣ години въ размѣръ доста внушителенъ.

Сѣщо съ изнасилена рѣзидба се срѣщатъ и лозя възобновени върху сорта Порталисъ.

Ако при подложката Монтикола, богатата рѣзидба изобщо би могла да бѣде оправдана въ много случаи, при лозя, възобновени върху Порталисъ — тя е осждителна, разбойническа. И дѣйствително, съ какво ще се оправдаятъ лозаритѣ, практикующи рѣзидбата съ плодни прѣчки и съ по нѣколко още чепа върху лозя присадени на тая толкова щедра въ плододаването си и толкова взискателна къмъ силата на почвата подложка? Съ какво право роптаятъ тия лозари противъ късия животъ на лозята си, когато тѣ самитѣ сж ускорили тѣхната кончина съ неразумната си рѣзидба?

Лозята възобновени върху сорта Порталисъ, трѣбва да се спиратъ въ стрѣмежа си да бждатъ родливи чрѣзмѣрно, чрѣзъ една скромна рѣзидба; това ще продължи живота имъ и ще подобри качеството на рожбата имъ.

Много лозари изъ анкетиранитѣ мѣста, сж попаднали въ другата крайностъ; на лозя възобновени върху Рупестрисъ дю ло въ мѣста низки, богати, рохки, свѣжи — сж практикували рѣзидба или бѣдна изобщо, или богата но пѣкъ много низка и слѣдователно съ голѣмо количество чепове. Явно е, че отъ първия начинъ на рѣзидбата не сж могли да иматъ грозде, поради изрѣсването, настѣпило отъ чрѣзмѣрната буйностъ на отдѣлнитѣ лѣторасты, а отъ втория начинъ — поради изрѣсването причинено отъ силното зашумяване на главината и слѣдователно отъ липсата на въздухъ, свѣтлина и топлина — фактори отъ първенствующе значение при процеса на цѣвтението. Характерностъ въ това отношение прѣдставлява лозето на г. Георги Мухтановъ отъ гр. Лѣсковецъ въ „Сминкинъ долъ“. Това лозе е рѣзано години подъ редъ и низко съ по-малко чепове и богата рѣзидба сжщо низка; и при двѣтѣ рѣзидби, въпрѣки че е запазвано отъ маната прѣзъ всички стадии, не е давало плодъ или е давало такъвъ въ количество далечъ незадоволително.

Късната и по-височка рѣзидба, кършенето прѣди цѣвтънието и филизенето могатъ, въ голѣма степенъ, да се явятъ въ услуга на лозаритѣ при горнитѣ случаи.

Кършенето, като лозарска практика никждѣ, изъ анкетиранитѣ мѣста, не е прѣнебрѣгнато; напротивъ, въ нѣкои изъ тѣхъ напр. въ с. Бѣла Черква, тая практика е прѣдприемана толкова често и тѣй енергично, че се е явила, като една отъ най-силнитѣ язви при новото лозарство. Въ това село се наблюдаватъ, и не рѣдко, лозя които редъ години сж кършени така безразборно и тѣй често, че въ срѣдъ вегетационния периодъ сж оставени съ лози на една височина отъ 60—70 см.; и тука лозаритѣ, отъ мания да отгледватъ новитѣ лозя безъ колове и слѣдователно ефтино, сж се отнесли съ непростено прѣнебрѣжение къмъ най-легитимнитѣ взисквания на благодатното растение. Явно е, че такава едно силно и често лишаване на лозитѣ отъ тѣхнитѣ най-необхо-

дими органи — листата, и то години подъ редъ, влече неминуемо, едно все по-голѣмо намаление на резервнитѣ храни въ всевъзможнитѣ лозови органи и слѣдователно едно все по-силно изтощение и западане не само на отдѣлнитѣ главини, но и на цѣли лозя.

Не липсватъ, разбира се, и случаи, гдѣто кършенето е вършено съ огледъ на условията, въ които ловата се намират и по единъ планомѣренъ и подсказанъ отъ практиката начинъ; кършението прѣди цвѣтѣнието, като срѣдство за намаляване изрѣсването и кършенето къмъ края на вегетационния периодъ, съ цѣль да се подпомогне узрѣването на лѣтораститѣ и пжпкитѣ, въ мѣста гдѣто това узрѣване е замедлено — се вършатъ, макаръ не отъ всички, съ една охота достойна за отбѣлѣзване.

Прѣскането на лозята, съ Бордолезовъ разтворъ противъ пероноспората, макаръ и да е станало една насжщна и обикновена работа, далечъ не се извършва отъ всичкитѣ лозари съ нужната акуратность и упорство. Въ послѣднитѣ, благоприятни за развитието на пероноспората години, не трѣбва да се смѣта, че като сме направили 2—3 напрѣсвания, сме свършили голѣма работа. Тая вегетативна година, напр. се указа такава, че на всѣкъждѣ кждѣго сж се практикували най-много 3 напрѣсвания — лозята сж пострадали доста силно отъ мана.

Не трѣбва да се смѣта силно твърдѣнието, че вслѣдствие непрѣдпазване отъ пероноспората, сж западнали и загинали единъ много голѣмъ % възобновени лозя. Отъ свѣдѣния и отъ лични наблюдения, констатирамъ обстоятелството, че много лозя (особено въ с. Бѣла-Черкова) сж западнали до неузнаваемость, защото редъ години, коя по-малко коя повече, сж оставени на капризитѣ на грозната криптогама.

Излишно ще бжде да се спирамъ въ подробности и на влиянието, което една пероноспорна атака указва върху частичното или общо изгубване на плода, вънъ отъ влошаване качеството на послѣдния; непрѣскането на лозята прѣзъ врѣме на цвѣтѣнието, по една традиционна ирония възприето и отъ хора изъ нашата срѣда, не въ малко случаи е ставало причина да се изгуби почти цѣла реколта още прѣди да е родена.

VII.

Директни сортове.

Силнитѣ пероноспорни атаки въ послѣднитѣ нѣколко години и безогледнитѣ начини за правене петиотизирани вина — сж главнитѣ причини за приема който директнитѣ сортове, респективно „Отелото“ е намѣрилъ между нѣкои лозари изъ с. Дебелецъ и гр. Лѣсковецъ. Въ тия двѣ селища едва ли ще се наброятъ повече отъ 50—60 декари засадени съ Отело,

което значи $1\frac{1}{2}\%$ отъ всичкитѣ възобновени лозя. И по-голъми лозя съ Отело отъ $1-1\frac{1}{2}$ декари почти нѣма; повечето сж отъ $\frac{1}{4}$ до $\frac{1}{2}$ декара.

Отъ признанието на самитѣ лозари, които иматъ засадени парчета съ директни лози, явствува, че тия лози неустояватъ повече отъ 7—8 години на филоксерата; въпрѣки туй ги садели обаче, защото съ 1—2 прѣскания противъ ма-ната можели да минатъ и че гроздето имъ продавали поскъпо съ 5—10 ст. за кгр., което грозде съ голѣма охота склададжийтѣ на вина купували за да боядисватъ питиотитѣ си, приготвявани отъ 4-то дори промиване на працинитѣ!

На въпроса ми: биха ли продавали пакъ тъй лесно гроздето си отъ директнитѣ сортове, ако въ селото и града имъ имаше засадени 500 декари отъ тия сортове, напр. — всички единодушно отговориха, че въ такъвъ случай никой нѣмаше да купи такова голѣмо количество грозде, макаръ и на низка цѣна, защото само отъ него не става вино годно за пиене. Ние, казватъ сжщитѣ лозари, не внисаме отъ това грозде и въ кжщитѣ си, защото дѣцата не го ядатъ; не смѣсваме отъ него и въ кацата когато ще се правимъ винце за наше употребление.

И дѣйствително, не само малкото директни сортове, внесени, въ послѣднитѣ години въ насъ, но и съ 100-тици други, отглеждани изъ опитнитѣ лозови полета другадъ — не сж дали до сега грозде, което нито качествено, нито количествено да се приближава до плода отъ Европейската лоза; да се говори пъкъ за устойчивостъта имъ на филоксерата ще бжде дори излишно. *Това се установява отъ най-прѣснитѣ официални анкети предприети въ Европейскитѣ лозарски страни по тоя въпросъ.*

Това незначи още, че ние съвсѣмъ трѣбва да се деинтересираме отъ въпроса съ директнитѣ лози и да се обявимъ по принципъ противъ тѣхъ; напротивъ, тѣхъ трѣбва да смѣтаме, като лози на бждащето, а на възобновлението съ облагородени лози да гледаме като на прѣходна и мжчителна фаза въ лозарството.

А сега за сега, внисането на директнитѣ лози въ страната и даването имъ въ ржцѣтѣ на лозаритѣ, би значило да се даде възможностъ на нѣколкото спекуланти, които съ такова усърдие събиратъ подписитѣ на наивнитѣ лозари — да направятъ добра паръ; би значило да спечелятъ отдѣлни и малко лозари (първитѣ които засадятъ) по нѣкоя стотинка повечко за кгр. грозде; би значило да се нанесе най-силния ударъ на зараждающето се лозарство; но би значило сжщо, и това е най-печалното, да се спрѣ хода на възобновлението на лозята изобщо и да се всадятъ въ вѣрующитѣ лозари въ скоро врѣме разочарования, на каквито, за голѣмо съжаление, не рѣдко сж били подлагани.

VIII.

Заклучение.

1. Понеже се установява, че като начинъ на възобновление, засаждането лозята съ облагородени на зрѣло и укоренени лози е дало най-добри резултати — да се пропагандира отъ органитѣ на почитаемото Министерство на Земледѣлието *само тоя начинъ на възобновление.*

2. Понеже значителенъ процентъ лози пропадатъ, слѣдствие обработването и засаждането на недозрѣлъ и въобще долнокачественъ материалъ — да се направи анкета на съществуващитѣ частни и държавни маточници и тия отъ тѣхъ засадени на мѣста негарантирующи узрѣването на пѣрта имъ, да се изкоренятъ, а нови да се садятъ само на прѣдварително удобрени отъ компетентни лица мѣста. Да се учрѣди по единъ инспекторатъ за Сѣверна и Южна България, който да има за задача изключително контролирането търговията съ лозовъ материалъ.

3. Съ цѣль да поефтинее материала за възобновлението на лозята — да се учрѣдятъ още държавни маточници, главно въ новитѣ земи, и да се укореняватъ въ разсадницитѣ въ значителни количества и облагородени лози. Да се пропагандира учрѣдяването на дружествени маточници и укоренилица съ същата цѣль.

4. Да не се допуска и за напредъ вноса отъ странство на гладъкъ и облагороденъ лозовъ материалъ, тъй като въ страната има условия за добиване първокачественъ таквъ. Това трѣбва да стане даже съ рискъ да се позабави за нѣколко врѣме възобновлението.

5. Тъй като голѣмъ процентъ отъ възобновенитѣ лозя пропадатъ или недаватъ достатъченъ и отъ добро качество плодъ, поради лошата обработка — да се внушаватъ на лозаритѣ отъ изпитани органи на Министерството на Земледѣлието, разумни лозарски практики, съгласувани и съ интимнитѣ потребности на лозата и съ условията, които я обкръжаватъ.

6. Да не се допуска вноса на директнитѣ сортове, съ цѣль да се раздаватъ на лозаритѣ, защото съ това ще се внесе разочарование въ тѣхъ, ще се нанесе ударъ на мѣстното винарство и ще се попрѣчи на разумното възобновление. Съществуващитѣ садове отъ директни сортове да се обложатъ съ допълнителенъ данѣкъ отъ по 20 ст. на лоза. Да се учрѣдятъ опитни хибридизациони полета въ нашитѣ лозови разсадници, кждѣто да се създаватъ хибриди съ мѣстни грозда и на мѣстна почва.

7. Да се наложи допълнителенъ данѣкъ отъ 15 ст. на литръ питиотизирано вино, съ което ще се приравни произ-

водната му стойностъ съ тая на натуралнитѣ вина и ще прѣстане слѣдователно да бѣде единъ опасенъ и нелояленъ конкурентъ на послѣднитѣ. А ресурситѣ си за възобновлението и поддържанieto на лозята, лозарьтъ черпи изключително отъ продажбата на произведеното си вино.

Гжбнитѣ болести на лозата.

Причинитѣ за заболѣванията на лозитѣ сж различни. Едни произтичатъ отъ лошото хранение на лозитѣ, поставени въ неблагоприятни физически и химически почвени условия; други, слѣдствие на неблагоприятния климатъ; трети причини отъ филоксерата или други нѣкои нисши животни и най-сетнѣ заразяването на лозитѣ отъ разни бактерии и микроскопически гжби.

Ако лозарьтъ е могълъ да се справя досега съ нѣкой отъ горѣизказанитѣ болести, той сигурно е билъ, и е по настоящемъ, много затрудненъ въ борбата си съ гжбнитѣ болести. Филоксерната криза отдавна прѣживѣ ърѣмето си. Тя вече не съществува. Възобновяването на лозята става днесъ на сигурни основи и всички спасения и безпокойства отъ тази страна сж безосновни. Но ако въпросътъ съ филоксерата е окончателно разрѣшенъ и свършенъ, не е тѣй съ въпроса за гжбнитѣ болести, които сж, отъ икономическа гледна точка, толкова опасни за лозаря, колкото може би и самата филоксера. Днесъ прѣживяваме кризата на гжбнитѣ болести — кризата на маната и отчасти оидиума, за българското лозарство.

Всички тѣзи болести причинени отъ растителни паразити — гжби, сж прѣнесени отъ сѣверна Америка, съ вкарването въ Европа нови лози, назначени изпърво за разнитѣ колекций и по сетнѣ за да замѣстятъ европейскитѣ лози, които не устояваха на оидиума и филоксерата.

Сжществения характеръ на тѣзи гжби е, че тѣ сж лишени отъ хлорофилъ, немогатъ слѣдователно да асимилиратъ и заради това взематъ хранителнитѣ материй необходимими за тѣхния животъ на готово отъ растенията, върху които тѣ живѣятъ. Това сж безкрайно малки растителни сжщества, които подъ форма на гжбенъ конецъ (мицелиумъ), проникватъ въ вжтрѣшността на растителнитѣ тъкани, пълзятъ между клѣткитѣ, като постепенно ги изтощаватъ, защото съ помощта на особени смукалца, които вкарватъ въ клѣткитѣ тѣ изсмукватъ хранителнитѣ вещества намиращи се въ тѣхъ. Ето защо борбата съ тѣзи паразити е трудна и цѣрението невъзможно. За да може цѣрътъ, който употрѣбяваме да

докосне и убие паразита, той ще трѣбва най-напрѣдъ да убие всички растителни тъкани т. е. да унищожи заболѣлия органъ. По този начинъ сигурно бихме се отървали отъ гжбата, но сжщеврѣменно ще се отървемъ, въ скоро врѣме и отъ лозето, което сме се нагърбили да цѣримъ.

Много е ясно слѣдователно, че цѣрението на една вече заражена лоза е невъзможно и трѣбва напълно да заживѣемъ съ принципа, че по добръ е да прѣдотвратимъ болестъта, отколкото да търсимъ невъзможното, т. е. да искаме да я цѣримъ, когато тя се е вече появила. Даже и за ойдиума, при когото гжбния конецъ се развива само на повърхността и изтощава само повърхностнитѣ клѣтки, прѣдотвратителното цѣрение се налага, въпрѣки туи, че паразита е лесно унищожимъ и болестъта цѣрима. Прѣскане на лозята било съ синь камъкъ, било съ сѣра, трѣбва да става много рано, когато още върху току що развититѣ се лѣторасти не сж паднали никакви зародиши отъ гжбна болестъ. Младитѣ листа и лѣторасти ще бждатъ запазени отъ заразяване, понеже цѣрътъ, съ който сж покрити ще убива всѣка гжбна спора, която ще попадне върху тѣхъ. Първото прѣскане ще трѣбва да бжде послѣдвано наскоро отъ второ, трето и др. защото цѣрътъ не стои вѣчно върху прѣсканитѣ органи, той се лесно измива отъ дъждътъ, пѣкъ и освѣнъ това, неговата убиваща сила намалява постепенно и той трѣбва, слѣдователно, да бжде възбуденъ. Съ по-честитѣ прѣскания ще можемъ да запазимъ и всички новообразувани листа, защото ще имаме възможность да ги покривемъ всичкитѣ съ спасителния цѣръ.

Като изключимъ гжбнитѣ паразити по коренитѣ, които се разпространяватъ бавно, останалитѣ се разпространяватъ много бърже съ помощта на спори, които се разнасятъ лесно на далечни разстояния, отъ вѣтъра, човѣка, животнитѣ, на сѣкомитѣ и др. Попадали върху листа, тѣзи спори кълнатъ, ако намѣратъ добри условия и ако нѣма върху листа отровително вещество, което да ги унищожи. Спората изпуска едно мицелиево влакно, което прониква въ тъканитѣ и заразяванieto е сега вече свършенъ фактъ. Гжбата се развива така нѣколко дни вжтрѣ въ тъканитѣ, безъ ний да можемъ да подозираме нейното присѣствие; обаче наскоро, при благоприятни условия на влага и температура болестъта става явна, благодарение на възпроизводителнитѣ органи, които излизатъ навнѣ отъ тъканитѣ и образуватъ множество спори, които ще служатъ за по широкото разпространение на болестъта.

Траянието на тѣзи периоди: кълнение, заразяване, инкубация и появяване на внѣ е въ зависимостъ отъ климатическитѣ условия, отъ самата лоза, отъ възрастъта на лозата и самия заразенъ органъ, отъ почвата, положението и др. Най-важнитѣ фактори, които благоприятствуватъ за едно

бързо прѣминаване отъ единъ периодъ на други, т. е. за едно силно заразяване сж силната влага, както атмосферна, така и почвена и една висока температура.

Растителнитѣ паразити причиняватъ повече или по-малко значителни измѣнения въ нормално развиващия се организъмъ на лозата. Тѣзи измѣнения сж съпроводени съ изчезване на нишестенитѣ зърна отъ клѣткитѣ, спиране растежа на заразенія органъ, разни измѣнения на цвѣта имъ, нарушение правилността на формата, напр. искривяване на лѣтораститѣ, огръчкване и изсъхване на заразенитѣ листа, разяждане на кората или на други нѣкой тъкани, и най-сетнѣ гниене и засъхване на органа, па даже и на цѣлата лоза. Тѣзи измѣнения при една или друга болестъ се проявяватъ различно, въ зависимостъ прѣди всичко отъ вида на болестния паразитъ. Ето защо, много е трудно да се даде на тѣзи измѣнения едно кратко и точно общо описание, обаче, има нѣкой факти, които биха могли да се обобщатъ защото се срѣщатъ при всички болести. Така напр. измѣнението цвѣта на заразенитѣ органи на лозата, именно появяването на пѣтната, става много бързо, ако растителния паразитъ въ своето развитие не срѣщне нѣкое отровително вещество, една крайна сухость и една много низка или висока температура. Излишъкътъ на почвената влага не само, че е благоприятенъ за развитието на нишестѣ растителни паразити, но още и създава условия, при които лозовия организъмъ е повече склоненъ къмъ заболяване. Коренната система въ такава почва се развива слабо, коренитѣ напролѣтъ започватъ да се развиватъ по-късно, тъй като излишъкътъ на влага прави почвата по-студена. Това слабо и късно развитие на коренната система не може да не се отрази върху устойчивостта на лозата къмъ гжбнитѣ болести или къмъ другитѣ паразити, които я нападатъ. Разнитѣ трѣви и бурени, оставени свободно да се развиватъ въ лозето, заглушвайки лозитѣ и почвата, създаватъ една влажна срѣда, която спомага много за развитието на гжбитѣ. Ето защо е необходимо отводняване на силно влажнитѣ почви, обработка на почвата и по-често прѣмахване на врѣднитѣ трѣви.

Сжщо такава дѣйствиe указва и гжстото насаждане на лозитѣ, защото въздуха въ такава лозе не циркулира свободно, а излишната почвена влага се изпуска и прѣмахва по бавно. Най-благоприятната срѣда за развитието на гжбитѣ е една влажна, непровѣтрива, застояла въздушна срѣда. Безсѣмийни лозята, намиращи се по склоноветѣ на баиритѣ, особено когато сж изложени на сухитѣ источни вѣтрове, много по-малко ще страдатъ отъ гжбнитѣ болести, отколкото тѣзи въ равнинитѣ, особено когато тѣ сж низки съ влаженъ и застоялъ въздухъ.

За да има заразяване не е достатъчно гжбната спора да прокълне, но необходимо е още тя да намѣри една лесно

достъпна срѣда. Лозата реагира на заразяването, обаче нейното устояване не е постоянно и варира спорѣдъ състоянието на развитие на заразенитѣ зелени органи.

Възрастнитѣ листа се защищаватъ отъ почти всички гъби, когато тѣхното растение е свършено. Лѣтораститѣ се нападатъ само когато сж въ зелено състояние. Тѣхнитѣ крайни части, които сж образувани отъ нежни тъкани сж лесно нападаеми и ясно е каква полза може да има отъ кършението, което прѣмахва тѣзи части, които иначе биха станали огнища на зараза.

Чепката се заразява отъ самото ѝ появяване до прошарването, въ зависимостъ отъ това въ какво състояние на развитие я е намѣрилъ паразита и загубитѣ, сж толкова по-голѣми, колкото чепката е била заражена по рано въ своето развитие.

Разнитѣ сортове лози различно се отнасятъ къмъ гъбнитѣ нападения. Отъ това можемъ и трѣбва да се възползуваме и да избираме тѣзи сортове, които сж по-малко чувствителни къмъ по-важнитѣ разпространени болести въ дадена мѣстностъ. Не еднакъвъ ще бжде нашия изборъ на лози за Плѣвенско и Кюстендилско напр. когато маната взема опустошителни размѣри въ Плѣвенско и е слаба въ Кюстендилско и когато имаме точно обратното по отношение на ойдиума.

Съсѣдството на една лоза малко устойчива на извѣстна болестъ намалява устойчивостъта и на другитѣ сортове лози, защото тази заразна лоза прѣдставлява едно огнище на спори, които сж толкова многобройни, че успѣватъ да заразатъ и по устойчивитѣ сортове. Прѣпоръчително е значи да не се допуска смѣсено садене, особено съ сортове, които сж чувствителни къмъ разпространената въ мѣстността болестъ. Другъ единъ факторъ, който влияе за по силното разпространение на гъбнитѣ болести е буйността на самата лоза. Силното торение и главно съ азотни торове, които силно подбуждатъ вегетацията, късата рѣзидба, която като ограничава продукцията увеличава буйността, садене лозитѣ на голѣми растенія една отъ друга сж фактори, които увеличаватъ приемливостъта на лозата за разнитѣ гъбни болести. Лѣтораститѣ, листата, чепкитѣ и въобще всички зелени части на такава една буйно развиваща се лоза сж по нежни, сочни и слѣдователно по лесно нападаеми отъ гъбнитѣ болести. Всичко, което измѣня буйността на лозата измѣня и нейната приемливостъ за болеститѣ.

Отъ друга страна подложката сжщо влияе за буйността на лозата. Рюпестрисъ, 1202, Арамонъ Рюп. гаизенъ № 1, 3306, 3309, сж подложки, които придаватъ една силна вегетация на присадената лоза; подложки пъкъ като Рипария, 420 А, 41 В и др. даватъ сравнително по слабо развиващи се

лози. Този факторъ сжщо би могълъ да се вземе въ внимание въ извѣстни случаи.

Най-сетѣ едно обстоятелство отъ голѣмо значение за ограничението на гжбнитѣ болести е една добръ организирана и най-важното повсѣмѣстна борба противъ тѣхъ.

Не е рѣдкость у насъ да се срѣщнатъ съвсѣмъ непрѣскани или пѣкъ слабо понапрѣскани лозя колкото за адетъ и то кждѣ? — Често въ самия центъръ на лозята. Безбройнитѣ спори отъ такова едно нецѣрено лозе, което е станало огнище на зараза, се разнасятъ по всички направления, дохождатъ въ грижливо гледанитѣ и цѣрени лозя и затрудняватъ по такъвъ начинъ работата на грижливия лозаръ. Той ще трѣбва да прѣска много по-често, за да убива всички новопаднали зародиши. Най-доброто срѣдство за една широка, разумна и повсѣмѣстна борба противъ болеститѣ е образуването на лозарски синдикати, каквито има вече въ нѣкои европейски страни съ изключителната цѣль: борба противъ болеститѣ. Желателно е лозарътъ да се проникне съ мисълта, че съ занемаряването на лозето си той не само, че прави зло на себѣ си, но прави и едно обществено зло, като затруднява борбата съ този страшенъ бичъ, който отъ година на година взема все по-страшни и страшни размѣри.

Л. Кънчевъ.

Прѣзъ кое врѣме трѣбва да се извършва рѣзидбата.

Съ течение на годишното врѣме, лозата постепенно прѣминава отъ лѣтния, къмъ зимния, периодъ. Когато срѣднодневната температура спадне по-низко отъ 10° С. листата на лозата започватъ да пожелтяватъ, на нѣкои сортове почервяватъ и най-послѣ опадатъ. Съ опадване листата и понижение (спадане) температурата се спира и сокодвижението въ лозата, а съ това и всичкитѣ жизнени процеси, които сж извършватъ въ лозата и спиратъ до като започне на ново сокодвижението, което се познава, че изъ всѣка драскотина и рана започне да изтича сокъ. Това явление е извѣстно между лозаритѣ „плакане на лозата“. — Сокодвижението въ лозата започва въ насъ, когато срѣднодневната температура достигне до 8° С надъ нулата, даже при нѣкой сортове при по-низка температура.

Плакането — на лозата въ насъ, въ зависимостъ отъ врѣмето (зимата), метеорологическитѣ условия и мѣстоположението на лозето и сорта, започва често пжти къмъ 10—20 февруари, но не по-късно отъ 10—15 мартъ.

Отъ спиране сокоддвижението до започването му наново, лозата се намира въ тъй наречения спящъ периодъ, прѣзъ което врѣме може да се извършва рѣзидбата, но това става въ страни, гдѣто прѣзъ зимата не става много студено и лозята не се зариватъ; а тамъ гдѣто става много студено и лозята се зариватъ за прѣдпазване отъ студовѣтъ, рѣзидбата може да се извършва прѣзъ цѣлия спящъ периодъ на лозата. Затова тя трѣбва да се извършва прѣзъ есенъта, прѣди да сж настѣпили голѣмитѣ мразове и лозята не сж заринати още и на пролѣтъ прѣди да е започнало сокоддвижението.

Когато настѣпять голѣмитѣ студове рѣзидбата се спира, защото прѣчкитѣ замръзватъ, лесно се чупять и направенитѣ рани съ рѣзидбата не ставатъ гладки и лозата лесно може да измръзне прѣзъ тѣхъ. Толкова повече, че прѣзъ прѣснитѣ рани водата прониква въ сърцевината на оставената прѣчка (чепъ) и пжпкитѣ загиватъ и измръзватъ отвѣтрѣ, особено на онѣзи сортове на които прѣградкитѣ на колѣната (на прѣчкитѣ) не сж цѣли. Прѣзъ тѣхъ потича вода и когато замръзне оставената пжпка на чепчето измръзва и то се пуква. Това не се случавя при онѣзи сортове, на които прѣградкитѣ на колѣната сж цѣли затова есенната рѣзидба трѣбва да се извършва веднага щомъ се спрѣ сокоддвижението (опадатъ листата); та да могатъ ранитѣ да зарастнатъ до като настѣпять голѣмитѣ мразове. Това се отнася за страни и мѣста, гдѣто лозата измръзва, а гдѣто не мръзне — и не се зарива рѣзидбата се извършва прѣзъ цѣлия спящъ периодъ на лозата.

Есенната рѣзидба се прѣдпочита прѣдъ пролѣтната по економически съображения. Прѣзъ есенъта, добритѣ рѣзачи по-лесно се намиратъ и надницата е по-низка. Лозаря не е занятъ съ други работи въ лозето си, както прѣзъ пролѣтъта.

Порѣзаното прѣзъ есенъта лозе се развива на пролѣтъта по-рано въ сравнение на рѣзанитѣ, по причина, че като се порѣжатъ прѣчкитѣ на лозата оставатъ малко пжпки и низко до главината (близо до коренитѣ) и когато започне сокоддвижението, сока вмѣсто да се разпрѣдѣля по всичкитѣ на всѣка прѣчка на не рѣзаната лоза и да намалява своята сила, се натрупва на малко оставенитѣ — на порѣзаната прѣзъ есенъта лоза. При това ни знаемъ вече, че колкото сж по-близо до главината оставенитѣ пжпки; толкова по-вече сокъ получаватъ и толкова по-силни филизи се развиватъ отъ тѣхъ, вслѣдствие на което такива лози се развиватъ по-рано, биватъ и по-силни, защото изтичането на сока е по-малко при тѣхъ.

Отъ изказаното слѣдва да се прѣдпочита есенната рѣзидба и лозаря трѣбва да употребѣи всички старания и грижи да я извърши на врѣме; но да не се забравя, че това се отнася за онѣзи страни и мѣстности, гдѣто лозята не стра-

дать отъ зимнитѣ мразове, особено отъ къснитѣ пролѣтни слани.

При всичкитѣ възможности да се извърши рѣзидбата веднага слѣдъ упадването или пожелтяването на листата, тя не трѣбва да се извършва въ онѣзи мѣстности, гдѣто се има опасностъ, че лозята ще измръзнатъ прѣзъ зимата, защото се знае положително, че не порѣзанитѣ лозя прѣкарватъ по-добрѣ зимата и противостоятъ на по-голѣми мразове, а тамъ гдѣто падатъ късни на пролѣтъ слани, не може и дума да става за есенно или рано пролѣтно рѣзване, защото съ тѣхъ лозата ще се застави да се развие по-рано и ще бжде усланена. Такива лозя могатъ да се прѣдпазватъ отъ сланата само съ късната пролѣтна рѣзидба, която е най-главното срдѣство за борба противъ сланата, защото лозата като не е рѣзана, когато започне сокодвижението — възходящия сокъ се разпилява по всичкитѣ пжпки и силата му се намалява по на полвина при прѣминаването му прѣзъ колѣната на прѣчката, вслѣдствие на което се развиватъ най-високо стоящитѣ пжпки, а най-долнитѣ оставатъ спящи и като се порѣже лозето късно се развиватъ и по-късно, прѣзъ което врѣме опасността отъ къснитѣ слани е минала вече.

Датата за късното рѣзване не може да се посочи, защото нейното опрѣдѣление зависи отъ годината и отъ метеорологическитѣ условия на мѣстността гдѣто се намира лозето. Знае се отъ метеорологическитѣ наблюдения, че къснитѣ пролѣтни слани падатъ между 20—26 мартъ; между 2-10 Апрель, между 19-26 Апрель и рѣдко между 2 и 8 май. Първитѣ три дати (периоди) сж катастрофални за Ломъ. Знае се сжщо, че когато прѣзъ февруарий е топло и сокодвижението започне, то въ края на мартъ или въ първата половина на априль лозята биватъ усланявани особено лозята въ низкитѣ мѣста, знае се още, че отъ порѣзването на лозата, когато е започнало сокодвижението въ зависимостъ отъ врѣмето се изминаватъ отъ 3-8 седмици; та отъ това лозаря може да опрѣдѣли датата приблизително за рѣзидбата въ зависимостъ отъ пролѣтното врѣме.

Датата за падане на къснитѣ слани се знае добрѣ отъ лозаритѣ въ всѣка мѣстностъ. Сжщо и датата за развитието на лозата, затова лозаря трѣбва да извършва рѣзидбата съ такъвъ разчетъ, че лозето да не бжде развито, когато ще падне или се прѣдполага да падне късна слана. Това е оставено отъ дългата практика за всѣка мѣстностъ и лозаря за нищо да не се отклонява отъ това.

Отъ изказаното до тукъ можемъ да извадимъ заключение, че рѣзидбата трѣбва да се извършва: есенно врѣме, тамъ гдѣто не ставатъ голѣми студове прѣзъ зимата и не падатъ късни пролѣтни слани, рано на пролѣтъ гдѣто не

падатъ късни слани, но зимата започва рано; късно на пролѣтъ, гдѣто падатъ късни и силни слани и прѣзъ цѣлия спящъ периодъ (цѣлата зима), гдѣто лозята не се зариватъ прѣзъ зимата и въ южнитѣ страни.

Ако по една или друга причина, не може и не бива да се извършва рѣзидбата есенно врѣме или рано на пролѣтъ докато се намиратъ добри и ефтени рѣзачи и да не се нанисатъ (правятъ) много рани на лозата, прѣзъ които изтича много сокъ, който често пѣти става причина да загиватъ пѣпкитѣ и да се обезсилва значително лозата. Трѣбва прѣзъ есенъта, щомъ опадатъ листата, да се изрѣжатъ (изчистятъ) всичкитѣ прѣчки, които ще се отстраняватъ и се оставятъ само тѣзи, които ще се рѣжатъ за плодъ, било на чепове (1-2-3 пѣпки) или на плодни прѣчки и да не се клатятъ отъ вѣтъра — съ прѣрѣзването на 50—60 см. високо отъ земята. По този начинъ направенитѣ рани на лозата съ изчистването на излишнитѣ и не потрѣбни прѣчки почти ще засъхнатъ до като започне сокодвижението и нѣма да изтича толкова много сокъ отъ лозата. Рѣзидбата ще се извърши много по-ефтно прѣзъ пролѣтъта защото всичко не потрѣбно се е изчистило прѣзъ есенъта и изнесено отъ лозето до като сѣ се намирали по ефтини работници, ще се даде възможность на лозаря да се занимае съ други работи прѣзъ пролѣтъта въ лозето и ще се прѣдпазятъ лозята отъ услаяване, защото сѣщинската рѣзидба ще се извърши прѣзъ установеното отъ вѣковната практика врѣме.

Ломъ, 22.I 1915 год.

Цв. Пеневъ.

По въпроса за директнитѣ сортове американски лози.*)

Чрѣзъ Господина Директора на Садовското държавно земледѣлско училище.

До Почитаемото Министерство на Земледѣлието и Държавнитѣ имоти (Отдѣление за земледѣлието).

Въ София.

На № 13613.

Въ отговоръ на почитаемото Ви писмо подъ насрѣщния номеръ, честь имамъ да дамъ слѣдното мнѣние по въпроса — „Да се разрѣши или не свободното садене на директнитѣ сортове американски лози, като отело, делаваре и др.“.

Директнитѣ американски хибриди се раздѣлятъ на двѣ групи: 1) стари и 2) нови хибриди. Старитѣ хибриди имаха за цѣлъ да се създаде лоза, която да противостои на филлок-

*) Настоящия отговоръ заемаме отъ сп. „Садово“.

серата и да дава достатъчно количество плодъ. Новитѣ хибриди се създаватъ съ по-широка цѣль: да противостоятъ на филоксерата и криптогамическитѣ болести; да издържатъ достатъчно варъ въ почвата и да даватъ задоволителенъ плодъ по качество и количество. Къмъ старитѣ хибриди принадлежатъ сортоветѣ: Жакецъ, Хербемонтъ, Клинтонъ, Отело, Йорк-мадейро, Канада, Делаваре, Брантъ, Хунтингдонъ и др., а къмъ новитѣ — тия на г. г. Кудеркъ, Сейбелъ, Кастелъ, Ганлардъ и др.

Старитѣ хибриди: Жакецъ, Отело, Делаваре и пр. сж доста отдавна въ употребление и има отъ тѣхъ установени резултати, а на новитѣ употреблението датира отъ скоро време и точнитѣ резултати сж по-малко. Старитѣ директни хибриди бѣха доста въ употребление въ съседнитѣ намъ държави Сърбия и Ромжния и близката имъ Унгария, отъ кждѣто не закъснѣха да бждатъ промѣкнати и у насъ. Обаче по нареждането на властѣта и съвѣтитѣ на специалиститѣ, тѣхното разпространение се ограничи.

Законътъ за лозарството се създаде у насъ прѣди 4 години и, когато се създаваше, на всички бѣха извѣстни резултатитѣ отъ директнитѣ хибриди, затова се вмъкна забѣлжката къмъ чл. 21 отъ сжщия законъ. *) Искането на нѣкои лозари да се отмѣни тази забѣлжка и да стане свободно търгуването и насаждането на тия хибриди, менъ е съ нищо необяснимо. Тия лозари не мислятъ за бждащето на българското лозарство, като клонъ отъ народния поминѣкъ, а искатъ да използватъ случая и да спекулиратъ. Моето мнѣние е, че забѣлжката къмъ чл. 21 отъ закона за лозарството трѣбва да си остане и то по слѣднитѣ съображения:

1) Че въ послѣдствие би слѣдвало отмѣнението и на чл. 29 отъ сжщия законъ;

2) Че всички стари директни хибриди сж малко противостоящи на филоксерата, хлорозиратъ се и плодътъ имъ по качество и количество далечъ не достига тази на присаденитѣ лози. Плодътъ имъ притежава по малко захарностъ и единъ чуждъ и неприятенъ вкусъ и дѣхъ (Foxe), който въ повече се чувствува въ приготвеното отъ него вино. Поради лошото качество на плода си, употреблението на тия хибриди за възобновяване на лозята, въ скоро време се ограничи. По-голъмо приложение намѣриха тия хибриди въ Унгария за копажиране на вината отъ пѣськливитѣ почви; въ Сърбия и Ромжния, кждѣто населението бѣ свикнало да вари царевица и пие „Цуйка“. У насъ макаръ и малко, както установява въ анкетата си г. В. П. Мариновъ, сорта „Отело“ служи въ видинско само за петиотизиране и имитиране на вината;

*) *Забѣлжка.* Забранява се търговията съ директни американски сортове лози, както и съ всички други видове американски лози не одобрени отъ Министерството на Земледѣлието и Държавнитѣ Имоти.

3) Че плодътъ на новитѣ хибриди (съ $\frac{3}{4}$ кръвъ отъ европейската лоза) по качество и количество се приближава повече къмъ този на мѣстнитѣ лози, обаче, лошия и неприятенъ дѣхъ се запазва чувствително. Тѣ сж доста взискателни къмъ климата и почвата, а плододаването имъ е много капризно. Сжщитѣ не сж достатъчно устойчиви къмъ филуксерата, пероноспората и оидиума. За у насъ тия хибриди сж безъ значение, защото плодътъ имъ е по-долнокачественъ отъ тия на мѣстнитѣ сортове. Ние виждаме, че много цѣнни французски сортове у насъ не дадоха добри резултати, а камо лия тия, които и въ Франция сж съмнителни;

4) Че лозарството се създава съ огледъ за бждаще успѣшно и модерно винарствуване, което да даде на народа добро и хигиенично питие и да реализира добъръ доходъ на лозаритѣ и държавата. Ние виждаме, че при сегашното възобновяване на лозята много трудно можемъ да създадемъ чистъ сортиментъ, а какво би било, като се притури при тѣхъ разнообразия и съ лошъ вкусъ и дѣхъ плодъ на хибридитѣ — всѣкой ще си прѣдстави;

5) Че закона за лозарството отъ 1910 год. цѣлѣше да се засили мѣстното производство на благороденъ и дивъ материалъ. Въ резултатъ виждаме, че прѣзъ 1910 и 1911 год. възобновяването вървеше съ силенъ маршъ, но балканската война прѣзъ 1912/1913 год. и сегашната на западно-европейскитѣ и источни държави задържатъ това. Слѣдъ стабилизиране на положението, когато всичко се залови за културна дѣйность, възобновяването на лозята ще трѣгне съ още посиленъ темпъ. Обаче, стори ли се грѣшката за свободното внасяне на директнитѣ сортове всичкия похарченъ трудъ и капиталъ за основаване на маточници, разсадници, коренилища и пр. ще рухне;

6) Че свободното внасяне и засаждане на директнитѣ хибриди нѣма да донесе нѣщо ново за българското лозарство, а напротивъ, ще създаде галиматия въ възобновяването на лозята и нова лозарска криза.

с. Садово,

10 декемврий 1914 г.

Съ високо почитание:

Н. Чукуровъ.

Н. Недѣлчевъ.

Практическа анализа на вината.

Между многобройнитѣ начини за анализиране киселината въ виното или мѣстята, най-практичниятъ е този съ помощта на познатиятъ всѣкому калциметръ Бернардъ.

Принципътъ на тази метода е слѣдниятъ: ако размѣсимъ киселина съ карбонатъ, калциевъ (варовникъ), натриевъ или

други, отъ реакцията се образува въгледеливъ двуокись, въздухообразно тѣло. Отъ количеството на въгледеливиятъ двуокись можемъ да сждимъ за количеството на образувалитѣ го съединения.

Апаратътъ на Бернарда позволява да се измѣри количеството на въгледеливия двуокись и отъ тамъ да се сжди за пропорцията на киселинитѣ, които влизатъ въ реакция. Нѣма да правимъ подробно описание на апарата, тъй като той е познатъ и доста разпространенъ у насъ. Ще напомнимъ само, че той се състои отъ една крушка, една градуирана срѣдна тржба, едно коническо стѣкло и каучукъ, който свързва тия три части.

Прѣди всичко трѣбва да си приготвимъ слѣднитѣ разтвори: А — $7\frac{1}{2}$ грама чиста винена киселина въ 1 литръ дестилирана вода и В — $6\frac{1}{2}$ грама натриевъ бикарбонатъ (чиста сода) за 100 грама вода. Тѣзи разтвори трѣбва да се пазятъ въ добръ запушени стѣкла, тъй като бърже се развалятъ. Разтворътъ отъ сода особено трѣбва да бжде винаги прѣсенъ.

Регулирането на апарата става, като се налѣе вода въ крушката и градуираната тржба, които сж скачени. Количеството на налѣтатата вода трѣбва да бжде толкова, че като се затикне съ запушалката, която се намира на края на каучуковата тржба на коническото стѣкло, нивото на водата въ градуираната тржба да бжде на нулата.

Прѣди да се пристъпи къмъ анализирането на киселината въ виното или мѣстътъ, трѣбва да се извърши, тъй нарѣчената, *провърка* на апарата.

Съ помощта на една пипета се взема 20 кубически сантиметра отъ разтвора А и се налива въ едно коническо стѣкло. Послѣ наливаме въ една специално приготвена за цѣльтъ ржка епруветка приблизително 5 куб. сант. отъ разтвора В. Внимателно поставяме епруветката въ коническото стѣкло, като внимаваме да не се размѣсатъ двата разтвора. Слѣдъ това съединяваме каучуковата тржба съ коническото стѣкло, като го затъкнемъ добръ съ запушалката. Съ лѣвата ржка откачаеме крушката, а съ първитѣ три прѣста на дѣсната ржка хващаме гърлото на коническото стѣкло като го накланяме слабо за да се размѣси съдържанието на епруветката въ разтвора А, като разклащаме продължително и прѣдпазливо. При размѣсването на двѣтѣ течности се отдѣля въгледеливъ двуокись, който понижава нивото на водата въ градуираната тржба. Съ лѣвата ржка снемаме все по-низко крушката, така че повърхноститѣ на двѣтѣ течности да бждатъ на еднакво ниво. Слѣдъ като всичкийтъ въгледеливъ двуокись се отдѣли, броимъ съ колко кубически сантиметра се е понижило нивото на водата въ градуираната тржба. Полученото число отбѣлзваме. Да прѣдположимъ, че то е 33.

Възстановяваме апарата въ първото му положение. Въ друго чисто коническо стъкло наливаме 20 кубически сантиметра мѣстъ или вино. Ако виното е наскоро ферментирало необходимо е да се загрѣе, веднажъ налѣто въ коническото стъкло, на слабъ огънь, като се разклаща, до като почне да се изпарява. Това се прави за да излѣти въгледеливиятъ дву-окись, който виното е погълнало при ферментацията. Всичко останало се извършва абсолютно по сжщия начинъ, както при първия случай — провѣрката на апарата.

Отъ анализата на мѣстъта или виното получаваме второ число, ксето сжщо отбѣлѣзваме, — напр. 47.

Изчисление.

При втората операция получено 47 с. с.

При първата (провѣрката) 33 с. с.

Разликата . . . 14 с. с.

Разликата 14 се умножава съ коефициента 0.17 и полученото число 2.38 се прибавя къмъ постоянното число 7.5, така че $7.5 + 2.38 = 9.88$ е количеството въ грамове на общата киселина изразена въ винена на литръ.

Може да се срѣщне и други случай. Числото, получено отъ анализата на киселината въ мѣстъта или виното да бжде по-малко отъ това, получено при провѣрката. Въ таквъ случай разликата между двѣтъ числа умножени съ коефициента 0.17 вмѣсто да се прибави къмъ 7.5, трѣбва да се извади. Полученото число ще показва търсеното количество киселина на литръ.

Най-послѣ може да се прѣдстави таквъ случай, щото двѣтъ числа, при първата и втората операции да бждатъ еднакви. Отъ това трѣбва да заключимъ, че количеството на киселинитѣ е $7\frac{1}{2}$ гр. на литръ.

Това количество на общитѣ киселини включва постояннитѣ и лѣтливи киселини. Въ друга статия ще опишемъ начина, по който става опрѣдѣлението само на лѣтливитѣ киселини въ виното.

Лѣтни работи въ избата.

Съ идването на лѣтото, топлината на избата се повишава и се създаватъ условия, при които вината много лесно могатъ да се развалятъ. Тѣ могатъ лесно да се вкиснатъ, потъмнѣятъ, а особено, много лесно да цвѣтясатъ. Всичко това трѣбва да застави винарьтъ да бжде прѣдпазливъ къмъ своитѣ вина. Доливането на вината трѣбва да става редовно — всѣки 2 седмици или най-малко мѣсечно. Въ никой случай да не остава едно вино въ опразнена бѣчва; то или трѣбва

да се прѣхвърли въ по малка бѣчва, или въ краенъ случай, опразнената бѣчва да се насимпури, догдѣто виното отиде въ по-малка. Така ще се избѣгне цвѣтасването на виното, а най-вече вкисването. Бѣчвитѣ, тѣхнитѣ врата и врани трѣбва да бждатъ доста чисти, защото по тѣхъ могатъ да се развиятъ плѣсени, които не сж безъ значение за виното и за самата бѣчва. По тази причина всѣки мѣсецъ трѣбва да се изтрива добръ всячкия мухълъ; по бѣчвитѣ съ сухъ парцалъ. Вранитѣ да се измиватъ съ горѣща вода, която може да бжде съ или безъ сода, защото по тѣхъ може да се намиратъ червеи (ларви) отъ оцетни мушички. Това измиване да става всѣки мѣсецъ.

Ако една бѣчва се изпразни, то вѣднага трѣбва да се измие, иначе рискована много бърже-силно да плѣсенеяса. Слѣдъ измиването, бѣчвата трѣбва да се изсуши, защото и най-малката влага причинява плѣсенеясване. Бѣчвата слѣдъ това трѣбва да се насимпури. Всички чисти и празни бѣчви трѣбва да се симпуратъ, и то всѣки мѣсецъ, ако искаме да имаме добри бѣчви, а не както правятъ нашитѣ винари да се сѣчатъ за бѣчвитѣ само прѣдъ гроздоберъ.

Ако едно вино трѣбва да се прѣхвърли въ друга бѣчва, то трѣбва прѣдварително да се убѣдимъ че то нѣма да потъмнѣе. За тази цѣль наливаме въ едно бѣло стѣкло малко отъ виното, оставаме шишето малко празно и незапушено. Ако виното, поставено на по топло мѣсто, не потъмнѣе слѣдъ 2—3 дни, то виното може да се прѣточи безъ никаква опасностъ. Въ противенъ случай, виното ще се лѣкува, като му се постави калиевъ метабисулфитъ, 10 дни по-рано прѣди да се прѣточи.

Едно слабо вино съ 8—9° спиртъ, гледано както трѣбва може да се запази много добръ, когато едно вино съ 10—11° спиртъ негледано може съвършено да се развали.

Прѣзъ лѣтото трѣбва да се избѣгва по възможностъ честото прѣхвърляне на вината отъ една бѣчва въ друга, защото високата температура благоприятствува на всички болести.

Ив. Добревъ.

Овощарство.

В. Стрибни.

Нѣколко плодonoсни градински храсти.

Между различнитѣ плодonoсни градински храсти най-важни сж слѣднитѣ: обикновено френско грозде (*Ribes rubrum*),

черно френско грозде (*Ribes nigrum*), цариградското или бодливото грозде (*Ribes grossularia*) и малината (*Ribes idaeus*). Културата на всички тѣзи овощни видове е твърдѣ разпространена въ сѣвернитѣ европейски държави, главно въ Швеция, Норвегия и Германия. Плодоветѣ имъ прѣимущественно се употребяватъ за приготовление на добри десертни вина, разни ликйори, сладка и компоти.

Въ културата на първитѣ три вида нѣма никаква разлика. Самото имъ разпространение показва, че тукъ имаме работа съ твърдѣ издръжливи и малко вискателни растения. Обикновено тѣ се размножаватъ чрѣзъ рѣзници, които се приготвяватъ отъ млади, добрѣ развити, едногодишни лѣторасты. Последнитѣ се събиратъ кжсно на есень или прѣзъ зимата и свързани на снопчета се заравятъ нѣкждѣ вѣнъ въ пѣськъ или прѣстъ. Още въ края на м. февруари или първитѣ дни на м. мартъ заровенитѣ лѣторасты се изваждатъ и нарѣзватъ по на 25—30 см. дълги рѣзници, които се набучватъ за вкореняване въ добрѣ разработена пѣсьчлива лѣха въ редове 25—30 см. единъ отъ другъ и въ тѣхъ 10 см. рѣзница отъ рѣзница. Рѣзницитѣ се набучватъ на такава дълбочина, че надъ земята да останатъ 2—3 пжпки. При често окопаване и поливане вкореняването става много лесно. На есень вкорененитѣ рѣзници се изваждатъ и разсаждатъ въ добрѣ приготвено мѣсто по на 30—35 см. разстояние коренъ отъ коренъ. Слѣдъ разсаждането покаралитѣ едногодишни лѣторасты се изрѣзватъ по на 4—5 пжпки и на слѣдующата есень вече имаме готовъ хрстовиденъ материалъ за посаждане на постоянно мѣсто. Насадени по на 50—60 см. коренъ отъ коренъ покрай пжтищата тѣ даватъ красиви низки отрупани съ плодове живи плетища. За по добри плодове, вкоренения двѣ годишенъ материалъ се сади въ разработени по на 40 см. дълбочина парцели, на разстояние 1 м. коренъ отъ коренъ и въ първитѣ двѣ-три години се извършва редовна рѣзидба, при която всички едногодишни лѣторасты се рѣжатъ по на 5—6 пжпки, като при това гжсто-стоящитѣ се отстраняватъ съвършено.

Освѣнъ въ хрстовидна форма обикновенното френско и цариградското грозде се отгледватъ въ форма на малки дръвченца, при които за образуване на стебло се взема като подложка златожълтото грозде *Ribes aureum*, чийто прави и буйни клонки прѣзъ м. май—юни се облагородяватъ на пжпка на височина 80 см. — 1 м.

Узрѣлитѣ плодове на обикновенното френско и бодливото грозде се употребяватъ главно за приготовление на вино. Получената чрѣзъ прѣсуване мѣстъ съдържа 22% киселина и около 7% захаръ, ето защо за да се получи единъ доброкачественъ продуктъ необходимо е чрѣзъ прибавка на вода да редуцираме киселината на 0.6—0.8% и съ прибавка

на захаръ да увеличимъ проценти на 14—27%. Споредъ продукта, който искаме да получимъ пропорцията на размѣсването за обикновенното френско грозде е слѣдната:

1. Обикновенно домашно пиѣе на 1 л. мѣстъ — 2 л. вода — 450—500 гр. захаръ.
2. Леко табленно вино на 1 л. мѣстъ — 2 л. вода — 1000 гр. захаръ.
3. Силно табленно вино на 1 л. мѣстъ — 1 л. вода — 1000 гр. захаръ.
4. Дезертно-ликѣорно вино на 1½ л. мѣстъ — 1 л. вода — 1500 гр. захаръ.

При бодливото грозде на 1 л. сокъ обикновенно се прибавя 1 5 вода и 500—1000 гр. захаръ.

Отъ обикновеннитѣ горски малини, които срѣщаме твърдѣ често изъ нашитѣ планински мѣста, сж произлѣзли маса градински форми, отъ които най-важни и най за прѣпорѣчане сж четири-сезоннитѣ малини, които раждатъ непрѣкъснато цѣлото лѣто, до късна есенъ. Малинитѣ се размножаватъ чрѣзъ издѣнки, които се образуватъ въ изобилие около майчиния коренъ. Ваденето и посаждането на издѣнките става главно на есенъ. За посаждане се употрѣбаватъ хубави и силни издѣнки, които се нареждатъ по на 1—1.20 м. коренъ отъ коренъ.

Най-важната работа при малинитѣ е тѣхното прочистване и рѣзане. Всѣка година отъ майчиния коренъ излизатъ извѣстно число млади лѣторасты и издѣнки. Ако нѣмаме нужда отъ материалъ за размножаване, издѣнкитѣ се отстраняватъ, а всички останали клонки се пазятъ. Слѣдъ прибирането на плодоветѣ отъ изкаралитѣ млади лѣторасты оставаме 5—8. Тѣзи ще ни дадатъ плодове слѣдната година, а всички останали заедно съ тѣзи отъ които сме брали плодъ се изрѣзватъ до дѣно, защото и безъ това тѣ ще изсѣхнатъ. На слѣдната година останенитѣ 5—8 лѣтораста, които прѣзъ зимата съкратяваме да останатъ 80—90 см. високи ще ни дадатъ плодове и пакъ изсѣхватъ, а като тѣхни замѣстници за идната година оставатъ новитѣ излѣзля отъ корена млади сж които се повтаря сжщото. Съ една дума, рѣзидбата на малинитѣ се улеснява много като помнимъ само това, че покарващитѣ всѣка година млади идущата година даватъ плодъ и слѣдъ това изсѣхватъ. На всѣки единъ коренъ прѣзъ лѣтото ясно се различаватъ два вида прѣчки — млади и такива, които даватъ плодъ. Всѣка година на есенъ старитѣ се махvatъ, а частъ отъ младитѣ, споредъ силата на корена, 5—8 такива оставаме за плодъ на слѣдната година.

При едно редовно разработване на почвата, нѣколкократно напояване прѣзъ лѣтото и редовно почистване и подрѣзване, редовното плодородие на малинитѣ може да продължи 8—10 години.

Опити за борба противъ кръвната въшка. (*Chizoneura lanigera* Hausm).

Подъ контролата на една специална комисия, на която секретарь-докладчикъ е билъ г. Лиеврѣ, г. Селестенъ Дювалъ е направилъ въ Булонъ, върху Сена, на 19 августъ 1913 год. опити за борба противъ кръвната въшка съ единъ разтворъ, приготвенъ отъ него, съставтъ на който тогава е държалъ въ секретъ. Една ябълка, по която е имало множество колонии отъ казания паразитъ, е била напрѣскана съ въпросната течностъ, посрѣдствомъ прѣскачка; слѣдъ единъ часъ е забѣлѣзано, че всичкитѣ засѣгнати отъ въпросната течностъ индивидууми сж умрѣли, както и че никакво изгаряне не било причинено на листата. По другитѣ ябълки, които били цѣрени по сѣщия начинъ прѣди 8—10 дни не е имало ни една кръвна въшка жива; по тѣхъ сж се забѣлѣзвали само слѣди отъ насѣкомитѣ, прѣвѣрнати на прахъ. Споредъ комисията, тая метода за борба противъ кръвната въшка е ефикасна и практична.

Прѣзъ слѣдующата 1914 г. Дювалъ е съобщилъ състава на своето изобретение.

Споредъ наставленията на г. Дювалъ, прѣзъ вегетационния периодъ, когато по дърветата има листа и лѣтораста, трѣбва да се употрѣбява слѣдния съставъ:

Дъждовна вода	1 литръ,
Калиенъ карбонатъ	4 гр.,
Натриенъ сулфорисинатъ	40 „
Спиртъ за горене	20 „ и
Силенъ тютюневъ екстр.	

(100 гр. никотинъ на литръ) 10 „

Подъ влиянието на този енсектисидъ, разпрѣснатъ върху дървото посрѣдствомъ прѣскачка, восъчната покривка на насѣкомото се разтваря постепенно и послѣдното се прѣвръща въ видъ на каша, която скоро засъхва и получава пепелявъ цвѣтъ

Прѣзъ послѣднитѣ 2 или 3 седмици отъ вегетационния периодъ, когато листата на дърветата ще паднатъ естествено (сами по себе си), безъ да се гледа, че ще бждатъ поврѣдени (изгорени), трѣбва да се прибѣгне, ако сж уцѣлѣли нѣкои отъ кръвнитѣ въшки, къмъ слѣдния разтворъ, който дѣйствува по-силно отъ прѣдишния:

Дъждовна вода	1 литръ,
Поташъ отъ пепелъ	10 или 12 гр.
Натриенъ сулфорисинатъ	40 гр.
Спиртъ за горене	20 гр. и
Силенъ тютюневъ екстрактъ	20 гр.

Крѣвната вѣшка, макаръ и прѣзъ това врѣме да е покрита съ по дебелъ востъченъ пластъ, не противостои на тоя цѣръ.

Слѣдъ това настѣпва епохата, прѣзъ която надаренитѣ съ женски полови органи и оплодени индивидуми снисатъ зимнитѣ си яйца. За унищожаването на послѣднитѣ, намазватъ посрѣдствомъ четка всичкитѣ пукнатини и дупки на кората въ слѣдния съставъ:

Дъждовна вода	1 литръ,
Черенъ сапунъ	350 гр. и
Натриенъ сѫлфорисинатъ	50 гр.

Най-сетнѣ, за да се унищожатъ крѣвнитѣ вѣшки въ послѣдното имъ убѣжище — коренитѣ, кждѣто се установяватъ женскитѣ сексуелни индивидуми слѣдъ снисането на яйцата, изкопава се около дървото достатъчна дупка, за да се откриятъ главнитѣ корени и послѣ се поржсва достатъчно съ първата или още по-добрѣ съ втората течность. Щомъ се види, че находящитѣ се по коренитѣ крѣвни вѣшки сж измрѣли, дупката се запълня съ изхвърлената по-рано земя.

Ако се изпълнатъ точно тия наставления, крѣвната вѣшка, споредъ г. Дювалъ, ще се прѣмахне отъ заболѣлитѣ дървета и даже ще изчезне отъ лицето на земята. въ случаи че описаната метода за борба противъ насѣкомото се приложи вредомъ.

Изъ Bulletin mensuel des renseignements agricoles et des maladies des plantes.
София. Н.

Ново срѣдство противъ крѣвната вѣшка.

Въ втората книжка на сп. „Kosmos“, отъ тази година, се съобщава, че швейцарското земледѣлско дружество е изнамѣрило напоследъкъ, и изпитало съ успѣхъ, едно ново срѣдство противъ, тѣй много пакостната за овощаря, крѣвна вѣшка. То се приготвѣе така: разтварятъ се $12\frac{1}{2}$ гр. калиевъ перманганатъ въ 10 литра вода и докато разтворѣтъ е прѣсенъ, намазватъ се съ него, съ помощта на една четка, рано на пролѣтъ, заразенитѣ ябълкови клонове, прѣди да сж се разпукнали пжпкитѣ на дърветата. Слѣдъ прѣцѣвтѣването имъ, тѣ пакъ се намазватъ още веднажъ съ сжщия разтворъ. Разтворѣтъ съвсѣмъ не поврѣжда листата на дръвчетата. Ако слѣдъ двукратното мазане овощарѣтъ забѣлѣжи, че тукъ-тамъ се показватъ още по клонкитѣ крѣвни вѣшки, не трѣбва да се безпокои, понеже слѣдъ 2—3 дена тѣ ще изчезнатъ; вѣроятно, опадватъ отъ дървото.

Д. Д-въ.

Изъ борбата противъ разнитѣ неприятели на овощнитѣ дървета.

Бъ борбата противъ разнитѣ неприятели на овощнитѣ дървета дѣйствува се въ всички направления. Обаче, отъ много сръдства, които се прѣпоръчатъ въ разни брошури и списания сж се оказали съвсѣмъ малко полезни.

Г нѣ Fort, главенъ Инспекторъ по Овощарството и Лозарството въ „Чехското Кралство“ прѣпоръча, като най-ефикасно и не опасно сръдство „Калифорнинската смѣсь“ т. е. смѣсь: отъ готварска соль, сѣренъ прахъ и варь.

Ето какъ става и самото ѣ приготвление:

Взема се $4\frac{1}{2}$ килограма не гасена варь и 9 килогр. сѣренъ прахъ; вари се въ 80 литри вода около $1\frac{1}{2}$ часъ, до като варьта и сѣрата се разтворятъ и получатъ янторовъ (кехлибаровъ цвѣтъ).

По-нататъкъ, взема се единъ обикновенъ сждъ и въ него се изгася $13\frac{1}{2}$ кгр. варь съ топла вода; вода се прибавя толкозъ, до когато варьта се изгаси, послѣ се прѣбавя: 6-7 кгр. обикновена готварска соль, слѣдъ разтварянието на сольта, прибавя се приготвената смѣсь отъ сѣра и варь и пакъ се вари около 30 минути, слѣдъ което се разрѣжда въ 2 хектолитра вода.

Така приготвена смѣсьта, отъ направенитѣ до сега опити сж се получили доста добри резултати. Унищожава всички: червей, яйца, кръвната въшка, гжби и др.

Прѣскането трѣбва да става, непрѣменно прѣзъ зимата, или пролѣтъта, прѣди да сж започнали да се развиватъ пжпкитѣ.

Гр. Златица.

Ас. Ивановъ.

Н. Недѣлчевъ.

Маслината.

Съ анексирането на новитѣ земи къмъ старата българска територия, овощарството ни се сдоби съ една нова за насъ култура. Думата ми е за маслиновото дърво, което днесъ украсява българския бѣломорски брѣгъ.

Маслината вирѣе по цѣлото крайбрѣжие на сръдиземно море, южна Франция, Италия, Испания, Алжирия, Гърция и пр. Въ всички тѣзи страни маслината заема мѣста, които мжно могатъ да бждатъ използвани за друга култура. Маслината се задоволява съ сухи, каменисти, стрѣмни мѣста. Въ такива неблагоприятни условия никоя друга култура не може

да даде по-голѣмъ доходъ. Трѣбва да прибавя, че при по-богата почва и добра обработка, маслината дава двойно и тройно по-голѣмъ доходъ.

Доходътъ на маслината зависи освѣнъ отъ почвата още и отъ много други фактори: сорта, климата, числото на дърветата на хектаръ, начина на обработката и пр. Въ околността на Монпелие, кждѣто това дърво заема най-бѣднитѣ почви и кждѣто не полагатъ особени грижи за обработката, всѣко дърво дава срѣдно 30 кгр. маслини, което се равнява срѣдно на 3—3.5 литра дървено масло. Като се вземе прѣдвидъ, че на декарь се падатъ 15 дървета, грубиятъ доходъ ще бѣде срѣдно 50 литри дървено масло или 75 лева на декарь.

Дървото живѣе 50 и повече години; отъ първата до десетата година приходътъ му е незначителенъ; впоследствие плододавенето му се увеличава прогресивно.

По много причини, между които най-главнитѣ сж: многобройнитѣ паразити, които нападатъ дървото и плодетѣ и конкуренцията на разнитѣ екзотични масла (памучни, сусамови и пр.) културата на маслината чезне отъ день на день и много правителства сж били принудени да раздаватъ премии за да поддържатъ искусствено тази загиваща култура.

Француското правителство съ законъ отъ 13 априль 1910 год. е прѣдвидило въ бюджета си 2 милиона лева кредитъ за раздаване премии между стопанитѣ на маслинови плантации, като изисква срѣщу това извѣстни условия, на които трѣбва да се подчиняватъ стопанитѣ. Премиратъ се маслинитѣ, които иматъ повече отъ 15 години и съ разстояния между дърветата, указани за всѣки департаментъ отдѣлно. Освѣнъ това, задължава се стопанина да оре плантацията най малко веднажъ прѣзъ годината, да я тори и окастря дърветата поне веднажъ всѣко петолѣтие.

Отъ всичко горѣказано върху маслиновата култура, трѣбва да дойдемъ до убѣждението, че оставена на произвола на сѣдбата, тази култура нѣма да процъвти, а ще се изгуби постепенно както това ѝ е тенденцията въ другитѣ страни. Необходимо е прочее, щото още отъ сега държавата да се погрижи и даде правилна насока на тази нова култура, която само при благоприятно създадени условия може да се развие въ една доходна култура, която да допринесе за благосъстоянието на населението въ този новъ български край.

Практически съвѣти.

Десетъ заповѣди за лозаритѣ.

Послѣднитѣ нѣколко години пероноспората прави голѣми поврѣди на лозята, защото напада гроздето, което по-рано не е имало. Едно француско списание кани лозаритѣ да изпълняватъ слѣднитѣ десетъ заповѣди, за да могатъ да запазятъ лозята си, а най-вече гроздето, отъ пероноспората.

1. *Прѣскайте лозята си прѣдварително.* Никога не чакайте да се появятъ пятната по листата, защото, тогава е вече късно. Най-добрия лѣкаръ не може да съживи умрѣлитѣ.

2. *Захващайте първото прѣскане щомъ почнатъ да се разпукватъ пжикитѣ.* Младитѣ филизчета, крехки и пълни съ сокъ, много лесно се нападатъ отъ споритѣ на пероноспората.

3. *Повтаряйте прѣскането често, особно въ началото на вегетацията.* Тогава лозата расте бързо, появяватъ се нови листа, които обязательно трѣбва да бждатъ напрѣскани. Има ли пероноспора на листата, остава една крачка само да отиде до гроздето. Прѣдпазятъ ли се листата, гроздето е почти осигурено.

4. *Дъждътъ растапя синия камъкъ и го завлича.* Той прави да поникватъ и се развѣждатъ споритѣ на пероноспората. Прочее, *веднага слѣдъ дъжда повтаряйте прѣскането, което ще убие споритѣ.* Ако дъжда постоянноува, прѣскайте щомъ прѣстане. Констатирано е, че прѣскането и прѣзъ врѣме на дъжда е ефикасно.

5. *Прѣскайте винаги съ синъ камъченъ разтворъ, който да е прилѣпчивъ и да облива добръ.* Най-прилѣпчивъ е Бургунския разтворъ, който съдържа сода вмѣсто варъ, но и Бордолезовия е добръ, като му се турятъ нѣкои вѣщества, които го правятъ по-прилѣпчивъ.

6. Употрѣбвайте само прѣсенъ разтворъ. Приготовлявайте го малко прѣди прѣскането. Стария разтворъ се разваля, сгѣстява и губи прилѣпчивостта си.

7. Прѣскайте внимателно разтворѣтъ. Той трѣбва да не пада като капки, а като роса ситна, за да облива добрѣ. Употрѣбвайте добри прѣскалки, които разпрѣскаватъ на ситни струи разтворѣтъ. Прѣскайте по-отдалечъ, за да бждатъ струитѣ по тънки.

8. Колкото е възможно прѣскайте отгорѣ и отдолѣ листата, така сѣщо и чепкитѣ (гроздето), както и всички зелени части на лозата да се обливатъ добрѣ съ разтворѣ.

9. Течнитѣ разтвори сѣ недостатѣчни щомъ като листата сѣ много развиятъ. За това трѣбва да се приложи рѣсенето съ прахъ, за вжтрѣшността на главината, особено гроздето.

10. Употрѣбвайте, както прѣскането съ разтворъ, така и рѣсенето съ синъ камѣченъ прахъ. Така ще осигурите реколтата на вашитѣ лозя и ще ги прѣдпазите отъ пероноспората.

В. П. М.

Х р о н и к а.

Къмъ г. г. абонатитѣ.

Като благодаримъ на всички г. г. абонати, платили до сега абонамента си направо въ редакцията или чрѣзъ поднесенитѣ имъ, отъ пощата квитанции, съ прискѣрбие съобщаваме, че за голѣмо очудване и съжаление много абонати, въпрѣки многото покани, сѣ отказали да изплатятъ поднесенитѣ имъ отъ пощата квитанции, като писали „отказва“ или „отлага“.

Които сѣ писали „отказва“, зачеркнахме отъ списѣка и имъ

спираме списанието, а които сѣ писали „отлага“, изпращаме имъ и настоящата книжка 4 и 5 съ настояща и послѣдна молба да побързатъ и си платятъ, иначе и на тѣхъ ще го спрѣмъ.

Всички отказали и които ще откажатъ, нека ни повѣрятъ третѣ книжки и календаря или ни ги изплатятъ — 1.50 лв. всичко.

Горчивъ урокъ имаме отъ миналата година, като продължавахме да пращаме списанието на тия, които пише-

ха „отлага“, съ надежда, че въ края на годината ще си платятъ, но и до днесъ много не сториха това.

Нека знаятъ всички, че спесиането може да се подобри повече и да излиза много редовно, само ако всички, които го получавашъ си платятъ скромния абонаментъ и то наврѣме.

Редакцията.

Приятно ни е да съобщимъ, че нашия сътрудникъ-овощаръ, г-нъ Вацлавъ Стрибни се е вѣнчалъ съ г-ца Славка П. Бакърджиева на 29 III с. Садово.

Като му честитимъ, пожелаваме му щастие и сполуки въ новия животъ.

Р.

Дипломитъ. Др-вото на Българскитъ пепиниеристи-лозари разпрати вече дипломитъ и отзивитъ на всички наградени изложители на Ст.-Загорската изложба — 912 г.

Всички дипломи сж оригинални (отъ ржка рисувани) и много красиви.

Много вече сж изпратили благодарствени писма до Др-вото.

Това прави честь на др-вото и за лишень пжтъ доказа, че то е искренъ дѣецъ за повдигане на новото лозарство и винарство и не щали срѣдства и трудъ да награждава добритъ лозари и винари.

Лозята тая година обѣщаватъ да дадатъ изобилень плодъ. Опуснатитъ мин. год. въ мана отиватъ слабо, но запазенитъ и обработвани добрѣ сж въ отлично състояние.

Сега остава на всички да прѣскатъ редовно, наврѣме и достатъчно лозята си, за да ги запазятъ отъ мана и наесень бератъ грозде.

Лозари, съобразете се съ първата статия за маната и прѣскайте лозята си, ако не искате не само реколтата да загубите, а и самитъ главини.

Слана. На 24 априлъ на много мѣста особено въ сѣверна България е паднала слана, която е нанесла повреди отъ 10 до 50%.

Лозята на високитъ мѣста не сж засѣгнати.

Споредъ отчетта на Б. Ц. Кооперативна банка за 1914 год. (год. IV) застраховката на земледѣлскитъ произведения отъ градушка функционира отъ 1911 г. насамъ, когато само 3,444 лица сж застраховали произведения на стойност 6,120,490 лв.

Прѣзъ 1914 г. числото на застрахованитъ се възкачва на 30,316, а застрахованата сума достига почетната цифра 37,101,420 лв., въпрѣки това, че въ ограбенитъ отъ Ромжния прѣзъ 1913 г. български земя останаха 1531 едри земледѣлци — сключили застраховки за около 11 милиона лв. Прѣзъ 1911 год. на 517 лица е изплатено 126,974 лв. обезщетение, прѣзъ 1912 год. на 2527 лица — 1,037,726 лв., прѣзъ 1913 год. на 3993 лица — 869,761 лв., а прѣзъ 1914 г. на 6293 лица — 1,623,920 лв. Всѣка година опрѣдѣленото обезщетение е изплащано своевременно и напълно, безъ да се посѣга на резервния фондъ, нарастналь до сега на 1,200,000 лв., която сума обезпечава редовното изплащане на загубитъ въ бждаше и при силно градоносни години.

Лозарско-овощарското дво „Борба“ въ с. Лѣсичево (Пазарджишко) е подало обширно заявление до г-на Министра на Земледѣлието, съ молба да имъ се отпуснатъ срѣдства за продължаването на опититъ за борба противъ градушката съ ракети. Сжщо молятъ, да се обърне вниманието на Кооперативната Банка да не ошетява лозаритъ съ своитъ грѣшки.

Синъ камъкъ. Земледѣлската Банка раздаде вече на лозаритъ 15% отъ поржчания синъ камъкъ по 1.50 лв. килограмма Синия камъкъ е английски и отличень — 99% чистота.

Останалата частъ била на пжтъ отъ Америка и къмъ 1 май ще е въ Неаполъ, отъ гдѣто веднага ще се изпрати въ Деде-Агачъ. Къмъ 15—20 май ще бжде прѣдаденъ на лозаритъ.

Ранна градушка. На 14 т. м. въ землището на с. Полникрайце — Горно Орѣховско, е паднала градушка на голѣмина като лѣшници и орѣхи. Пострадали сж лозята съ 50% загуба. На сжщата дата градушката е убила лозята на гр. Севлиево съ 40—50% загуби. На 13 т. м. е валилъ дребень градъ въ района на с. Бѣлащица, окол. Пловдивска, пострадали сж лозята съ 50% загуба.

По градобитнината. Централизираната Кооперативна Банка ще открие курсове за подготвяне на около 200 оцѣнителѣ въ София, Дупница, Т. Пазарджикъ, Пловдивъ, Ст. Загора, Ямболъ, К. Агачъ, Ломъ, Плевенъ, Г. Орѣховица и Шуменъ.

Кооперативната Банка ни пише слѣдующето:

„Молимъ Ви да обясните на интересующитѣ се, че чл. 5 не задължава непрекъснато премията да се плаща при получаване на застрахователното удостоверение. *Въ интереса на застрахователното дѣло е тя да бѣде внесена колкото е възможно по-рано, за да може наврѣме да се изплати обезщетението на пострадалиятъ*; това, обаче, не значи, че тѣзи, които не платятъ, ще се считатъ за незастраховани или че ще имъ се прави прѣчка въ случай на градушка. Въ всѣкой случай, най-късно до 1-ви септемврий премията трѣбва да бѣде изплатена доброволно, защото слѣдъ тая дата тя се събира принудително отъ бирниците.

Ползваме се отъ случая да Ви съобщимъ, че свѣтътъ на застрахованитѣ отъ градушка въ тазгодишната си сесия прие за въ бъдеще, начиная отъ 1916 г., застраховката на маточницитѣ, която да почва отъ 15 май. Съ това се изпълва едно отъ исканията на лозаритѣ и тѣхнитѣ дружества“.

Въ лозята на село Кара-Мусалъ отъ нѣколко години насамъ е забѣлѣзана на пролѣтъ една гъсеница, която причинява голѣми пакости. Това е гъсеницата на пеперудата *Ino Ampelophaga*. Напролѣтъ гъсеницата унищожава голѣма частъ отъ едва покаралитѣ пѣпки и съ това нанася голѣми загуби на населението, като намалява до минимумъ реколтата.

Гъсеницата може би се срѣща и въ други мѣстности, но не е била забѣлѣзана. Тя е констатирана и въ Кричимскитѣ лозя. Обръщаме внимание на лозарскитѣ свѣтъ да слѣди за появяването на гъсеницата въ разнитѣ лозарски райони и да съобщава на Софийската Землед. Опитна Станция, кѣдѣто се проучва биологията на пеперудата.

Гъсеницата се лесно познава; тя е малка, космата и напада главно пѣпкитѣ.

Кражди на лози. Добритѣ резултати, които дадоха до сега първитѣ американски облагородени лози, засѣти

въ Санимашкото землище, насърчиха гражданитѣ и влѣха у тѣхъ надежда, че нашиятъ градъ пакъ ще може да си възобнови и възвърне старата слава на прѣвъ лозарски и винарски градъ въ България. Най-вече тази година, мнозина рѣшиха да посадятъ нови лозя, макаръ че лозовитѣ облагородени прѣчки и да се купуватъ на високи цѣни.

За голѣмо обяче, съжаление намиратъ се въ града ни злосторници, които съ злосторенията си, може би ще убиятъ новото лозарство още въ самия му зародишъ, защото на мнозина лозари сѣ откраднати кому повече, кому по-малко отъ посаденитѣ лозови прѣчки, а това обезсърчава хората, когато отива на халостъ трудътъ имъ и огромнитѣ имъ разходи, безъ да сѣ гарантирани, че ще може да се запази имота имъ.

Наистина, законъ да нѣгдѣ осигурява пострадалиятъ лозар, защото състояността на откраднатитѣ лози ще се плащатъ отъ общината, значи, злосторницитѣ не правятъ нищо само на пострадалия лозаръ, но на цѣлия градъ, но при всѣ това, тѣзи злосторства на прѣстѣпни типове влияе обезсърчително върху хората, които, като виждатъ тѣзи пакости, въздържатъ се отъ да сѣятъ нови лозя.

Възможно е въ подобни случаи да има вина и въ пждаритѣ на които е възложено пазенето на лозята. Но пждаритѣ не сѣ слѣнце да огрѣватъ всѣкъдѣ и какво ще сторятъ пждаритѣ когато злосторничеството въ града ни е широко развито и когато не сѣ научени хората да зачитатъ чуждото. Освѣтъ това сегашниятъ пждарски институтъ не е въ състояние да принесе ефикасна полза, защото пждарскитѣ персоналъ се вербува отъ партизани, а каквото е у насъ партизанството полза отъ него не може да се очаква не отъ партизан. пждари, но и отъ други служачи дори.

Полскитѣ имоти, споредъ насъ, ще бѣдатъ добрѣ запазени, когато се реформира пждар. институтъ, като пждаритѣ станатъ държавни чиновници, назначавани отъ агрономитѣ, съ добра заплата и съ отговорностъ, както сѣ горскитѣ стражари. Ний не разбираме защо горитѣ се пазятъ отъ държавни стражари, а полскитѣ имоти — нивы, градини, тютюни, лозя и пр. отъ които очаква и държавата и населението, сѣ възложени да ги пазятъ пждари, хора

безъ цензъ, безъ отговорностъ и партизани.

Врѣме е вече пждар, институтъ да се постави на по-сидни основи и да се урежда отъ държавата. До като обаче стане това добрѣ ще бжде общината ни да нареди по ефикасенъ надзоръ надъ пждаритѣ, като ги застави да пазятъ кѣра не само деня, но и ноща, когато най-вече ставатъ кражбитѣ. Нека нареди дневни и нощни смѣни на пждаритѣ; нека на всяка мѣстностъ построи пждарски бараки гдѣто да живѣятъ пждаритѣ прѣзъ всичкото врѣме на годината, защото сега изъ цѣлото ни землице нигдѣ не ще намѣрите пждарска колиба и всѣка вечеръ пждаритѣ се прибиратъ въ града, когато най-вече сѣ нуждни за пазене на кѣра.“

(Съобщава в. „Дружба“).

Пишатъ ни отъ с. Кортенъ. „Въ нашия край, като бившъ лозарски центъръ въ околнѣта, лозарството бързо се развива. Въ последнитѣ години особенно се засили едрото лозарство. На материяла малко се гледа, най-вече при посаждането на по-големѣ лозя. Всичко се посажда мищо не остава — (годно и негодно). Така, че по едритѣ лозари ще иматъ само лозя да работятъ, безъ да бждатъ възнаградени. Стѣснѣтъ иначе е работата съ дребнитѣ собственици. Тѣ сами си произвеждатъ дивна материялъ, сами си облагодоряватъ и иматъ отлични лозя съ добрѣ пробрани сортове. Тѣ ще разбератъ благородството на лозата.

Отъ 2-3 години се много усили за саждане на маточници и става единъ значителенъ износъ на гладки прѣчки.

Тукъ лозаритѣ пострадахме въ началото отъ лошия и несортиранъ материялъ, който ни се даваше отъ дър-

жавнитѣ лозови разсадници. Тѣ, макаръ и много скѣпо, ни научиха, че само ние сами можемъ да си искараме добри и сортирани американски подложки.“

Цѣла църква въ стеблото на дървото. Въ Калифорния, се намира дърво, на което стеблото така искусствено е издѣлбано, че вътрѣ е устроено цѣлъ храмъ, въ който се намира олтартъ съ катедра на свещеника, църковни столове или пѣйки, второ отдѣление за женитѣ и специално мѣсто за пѣвцитѣ. Нека си прѣдставимъ, какво огромно трѣбва да бжде това дърво за да има всички тия наредби. Отъ клонитѣ приготвили разни статуи, органъ съ който се свѣри; тѣй че, цѣлия материалъ, който се намѣрвалъ на дървото, е билъ прѣдостатъченъ за наредбата на единъ храмъ.

Това дърво произлиза отъ рода *Sequoia gigantea*, който именно има свръзка съ *Sierry Nevada*, който винаги има дѣйстви на корона и образува огромни лѣтораста.

Като огромно дърво за тамошното население, е нѣщо обикновено, понеже подобни дърветѣ се често срѣщатъ, обаче особността е устройството на храма.

Сказка по рѣзидбата. Плѣвенското лозарско др-во свика членовѣтъ си на 13 априлъ въ държавното лозе, кждѣто учителя при Плѣвъ лозарско училище, г-нъ Д. Г. Овчаровъ имъ говори за рѣзидбата на лозята Той — слѣтъ обширни обяснения какъ трѣбва да се рѣже — нагледно имъ показа на главичи и накара самитѣ лозари, като ги поправяше и ужитваше Задължени сме отъ много лозари да благодаримъ г-нъ Овчарову, за голѣмитѣ услуги, които прави на лозаритѣ.

Цѣната на синия камъкъ прѣзъ последнитѣ 6 мѣсеци на миналата година и първитѣ четири мѣсеци отъ т. г.:

Въ Лондонъ:		Срѣдиземно море:	Ньюоркъ:
Въ края на юлий	1914 г.	49.65—50.89 фр.	51.50—52.25 фр.
		(мартъ и априлъ 915).	
„ „ „ августъ „		49.65—50.89 фр.	—
„ „ „ септемв. „		49.65—50.89 фр.	—
„ „ „ октомвр. „		49.65—50.89 фр.	54.75
		(февр., мартъ 1915).	
„ „ „ ноември „		49.65—50.89 фр.	53—53.50
		(януари, мартъ 1915).	
„ „ „ декемвр. „		52.13—53.37 фр.	57.50—58

Изъ Bulletin mensuel des renseignements agricoles etc.
София. Н.

Въпроси и отговори.

Въпросъ № 2. У насъ, напослѣдъкъ, нѣкой почнаха да практикуватъ кършенето на американскитѣ лозя, както бѣше при старитѣ и да оставятъ цѣли плодни прѣчки. Какво е вашето мнѣние по това?

Страничните филизи, които пускатъ лозитѣ, особено когато се кършатъ, трѣбва ли да се чистятъ и то издѣно или само да се прѣкършватъ?

гр. Разградъ.

П. Дачевъ.

Отговоръ. Да се извършва кършенето на новитѣ лозя, както се извършваше въ старитѣ лозя, не е прѣпоръчително и здравия разумъ не го допуска. То трѣбва да се извършва, когато започне гроздето да омеква, но не по рано отъ края на юни.

Цѣли плодни прѣчки, особено на виненитѣ сортове, по добръ е да не се оставятъ, защото съ тѣхъ се разваля формата на лозата, скоро се изтощава и се получава само некачествено и долно вино.

При рѣзидбата се внимава да се оставятъ 10 плодни пжпки на кютюкъ, а за нашия климатъ по добръ е да се оставятъ на 5 прѣчки по 2 пжпки.

Страничните филизи винаги трѣбва да се отстраняватъ съвършенно, а не само да се прѣкършватъ. Сжщо и не плоднитѣ филизи и изкарали не на мѣсто, защото съ тѣхъ само се изтощава главата.

Ломъ.

Цв. Пеневъ.

Въпросъ № 3. Драгий Пеневъ, стори единъ захметъ, та ми яви какъвъ разтворъ за второто рѣсене употребявашъ ти, за да се прѣдпази гроздето отъ гнилеца (Оидиумъ — Тюкери).

Гр. Вратца.

Цѣно Хр. Поцевъ.

Отговоръ. — Разтвора за прѣскане лозята едноврѣменно противъ пероноспората и оидиумъ—тюкери се състои отъ: 100 л. вода, 500 грама синъ-камъкъ, 500 грама хипосулфитъ и варъ. Приготовлението му става така: взема се едно буре и се отмѣрва въ него 50 л. вода, въ която се поставя синия камъкъ да се разтопи, както при подготовлението на Бордолезовия разтворъ. Въ друго буре или сждъ се отмѣрва 40 л. вода и въ нея се поставя хипосулфита да се разтопи. Въ трети сждъ се отмѣрва 10 л. вода, въ която се поставя 1—2 кгр. варъ и се размива да стане на млѣко. Като се приготвятъ така разтворитѣ, разтвора отъ хипосулфита се сипва въ оня отъ синия камъкъ и се разбъркватъ добръ. Слѣдъ

това се влива по малки вареното млѣко и се бърка като се испитва съ червената лакмусова книга и щомъ тя посинѣе (раствора получи основна реакция) спира се вливането на вареното млѣко и се разбърква добръ, слѣдъ което раствора е готовъ вече за употрѣбление.

Съ така приготвения растворъ трѣбва да се извършва второто и третото прѣскане, особено въ ония лозя, въ които оидиума е билъ развитъ прѣзъ м. година.

При прѣскането да се внимава да се напрѣсква добръ егоридата (гродето).

Ломъ.

Цв. Пеневъ.

Въпросъ № 4. Имамъ 5 годишни дивачки и желая да ги облагорода на зелено и обърне на лозе. Моля, съобщете ми сполучливъ ли е тоя начинъ и какъ да запазя калемитѣ (ластаритѣ) нуждни ми за облагородяване при принасянието имъ отъ друго село.

с. Д. Луковитъ.

Ив. Мариновъ.

Отговоръ. Правения на лозя чрѣзъ зелено облагородяване не прѣпорѣчваме никому, защото и при най сухитѣ години узрѣването на подложкитѣ не е пълно и всички лозя направени по тоя начинъ сж нередовни. Затова почти всички го изоставиха.

Калеми ластари ще можете да принесете отъ друго село, като ги берете вечеръ късно, очистите листата и въ каруца завити съ мокри парцали принесете прѣзъ нощта. За слѣдоющия день трѣбва по сжщия начинъ да си набавите нови.

Нѣкои оставатъ зеленицитѣ непотопени да растятъ и идущата година за да доузрѣятъ и главно да се подбере най-зрѣлата и добра и чакъ на есенъта ги потапятъ. По тоя начинъ се получава по редовно и трайно лозе. Ако падне и най малкия градъ, зеленицитѣ се нараняватъ и трѣбва да се хвърлятъ.

Прочие, най сигурния начинъ да се направите лозе, е да си посадите подбрани облагородени на зрѣло и укоре-
нени лози.
